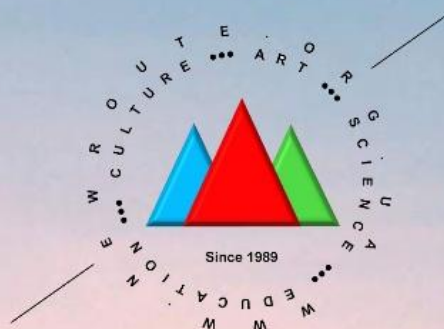

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA

НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU

ISSN 2710-1177 (online)

DOI: 10.61718/crp

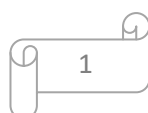
TM

КРЕАТИВНИЙ ПРОСТІР

Науковий журнал

Електронне видання

Національна академія наук і мистецтв України www.newroute.org.ua/nanmu • Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv • Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp • Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn • Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att • Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk • Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv • Видавництво www.newroute.org.ua/pub • Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art • Наукові конкурси www.newroute.org.ua/sci Репозитарій www.newroute.org.ua/rep

ISSN 2710-1177 (online)

DOI: 10.61718/crp

Publisher ID: 7886

TM

КРЕАТИВНИЙ ПРОСТІР

Науковий журнал

Електронне видання

2025 • № 29

- Освіта • Фізична культура • Спорт •
- Культура • Мистецтво • Журналістика •
- Гуманітарні та соціальні науки •
- Бізнес • Адміністрування • Право •
- Готельно-ресторанна справа • Туризм • Рекреація •
- Транспорт • Безпека • Інженерія •
- Виробництво • Будівництво •
- Природничі науки • Математика • Статистика •
- Охорона здоров'я • Соціальне забезпечення •

КРЕАТИВНИЙ ПРОСТІР™

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Засновано 2020 року. Журнал є електронним мультидисциплінарним науковим виданням. Міжнародний стандартний номер періодичного видання ISSN 2710-1177 (online). Видавцем журналу викривується офіційно зареєстрований знак для товарів та послуг (торгова марка) Креативний простір™, що підтверджує та гарантує високу якість наданих послуг (Свідоцтво № 342949 видане Державною організацією «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій»). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у глобальному реєстрі видавців Global Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886. Видання отримує власний DOI. Видавництво зареєстровано у Crossref із власним префіксом 10.61718. Засновник та видавець: Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс» (рік заснування – 1989) є науковою установою. E-mail: creatspace2020@gmail.com, info@newroute.org.ua. Сайт: www.newroute.org.ua Контент розміщується в базі даних інформаційного ресурсу «Наукова періодика України», в пошуковій системі наукових публікацій «Google Scholar», в репозитарії на сайті засновника. Індексуються за показниками h-індекс (Google Scholar), i10-індекс (Google Scholar). Включено до каталогу наукових ресурсів відкритого доступу ROAD, до академічної бази даних ResearchBid, до бази наукових публікацій Google Scholar, до каталогу наукової періодики України з питань освіти, педагогічної, психологічної та соціальних наук Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України, до реєстру наукових видань України державної наукової установи України «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації». Публікація у журналі є науковою працею, яка опублікована у вітчизняному електронному науковому періодичному виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора. У журналі можуть бути розміщені наукові повідомлення про розробки та праці, в т. ч. інформація про підготовку дисертаційних досліджень та творчих мистецьких проєктів тощо. Видання не входить до переліку фахових видань України. У журналі розміщуються наукові публікації за повним переліком галузей знань. Авторі несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу. Редакція може не поділяти точку зору авторів. Наукові публікації оприлюднюються в рамках проведення науково-практичної конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», м. Харків, Україна. Розміщення публікації автора у виданні є підтвердженням участі автора у конференції. За результатами проведення конференції та оприлюднення рукописів, автори отримують електронний сертифікат (30 годин – 1 ECTS credits). Сертифікати оприлюднюються за адресою www.newroute.org.ua (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

Редакційна колегія:

Кучин Сергій Павлович, головний редактор, доктор економічних наук, професор, академік Національної академії наук вищої освіти України

Акіньшина Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент

Березовська-Чміль Олена Борисівна, кандидат політичних наук, доцент

Внукова Ольга Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент

Гришко Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент

Доброєр Наталія Вікторівна, кандидат культурології, доцент

Дубовик Наталія Анатоліївна, кандидат політичних наук, доцент

Єрошенко Олена Віталіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент

Калініна Ольга Сергіївна, кандидат культурології

Карпинський Борис Андрійович, доктор економічних наук, професор

Кислюк Любов Вікторівна, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

Кожедуб Олена Василівна, кандидат соціологічних наук, доцент

Коробчук Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент

Кучин Павло Захарович, заслужений артист України

Кучина Тетяна Ігорівна, відповідальний секретар, магістр з маркетингу

Мкртчян Оксана Альбертівна, доктор педагогічних наук, професор

Пашкова Надія Ігорівна, кандидат філологічних наук, доцент

Підлісна Ольга Вікторівна, кандидат мистецтвознавства, доцент

П'ятакова Галина Павлівна, доктор педагогічних наук, професор

Рассомахіна Ольга Андріївна, кандидат юридичних наук, доцент

Сафонова Наталія Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент

Стефанишин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент

Сторож Олена Василівна, кандидат психологічних наук, доцент

Тарасюк Лариса Сергіївна, доктор філософських наук, професор

Федоренко Микола Олександрович, кандидат філософських наук, доцент

Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент

Хожило Ірина Іванівна, доктор наук з державного управління, кандидат медичних наук

Ціватий Вячеслав Григорович, кандидат історичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України

Шевчук Інна Володимирівна, доктор наук з державного управління, професор

Шептуха Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент

Штулер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор

Креативний простір: електрон. наук. журн. – № 29. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 35 с.

K79 • УДК 001 • ISSN 2710-1177 (online) • DOI: 10.61718/crp • www.newroute.org.ua

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License.

© СГ НТМ «Новий курс», автори, 2025

ЗМІСТ

	Стор.
Освіта, фізична культура та спорт, культура та мистецтво, гуманітарні та соціальні науки	... 5
<i>Галашевська Вікторія Михайлівна</i> ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ INVIDEO ДЛЯ СТВОРЕННЯ ВІДЕОКОНТЕНТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	... 5
<i>Васильєв Євгеній Вікторович (архімандрит Діонісії)</i> ДУХОВНІСТЬ У ДОБУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: БОГОСЛОВСЬКИЙ ПОГЛЯД	... 6
<i>Маляр Едуард Імреївич, Маляр Неля Степанівна, Циквас Роман Станіславович</i> СКЛАДНИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА	... 13
<i>Рудь Олег Миколайович</i> ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, РИЗИКИ, СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ	... 14
<i>Галян Олена Іванівна</i> СУБ'ЄКТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	... 17
<i>Хорошко Олександр Вікторович</i> БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕРКВИ ІСУСА ХРИСТА СВЯТИХ ОСТАННІХ ДНІВ: МІЖНАРОДНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД	... 18
<i>Yaroslava Fedoriv, Mariya Fedoriv, Iryna Semiankiv, Iryna Pirozhenko</i> DISTINCTION BETWEEN A PARAGRAPH AND AN ESSAY: A STRATEGY FOR TEACHING 1st-YEAR EFL STUDENTS FOR INTERNATIONAL ENGLISH CERTIFICATION EXAMS	... 22
Бізнес, адміністрування та право, безпека, готельно-ресторанна справа, туризм та рекреація	... 26
<i>Катихін Євгеній Олегович</i> ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА БІЗНЕСУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН	... 26
<i>Марцинюк Євгеній Олександрович</i> ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ БУДІВЕЛЬНОГО РУЙНУВАННЯ В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ: ОРГАНІЗАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ І ТЕХНІЧНА ІНФРАСТРУКТУРА	... 27
<i>Шаповалов Олександр Вікторович</i> ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ ВИРОБНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ	... 28
Інженерія, виробництво, транспорт, будівництво, природничі науки, математика та статистика	... 30
<i>Романюк Олександр Никифорович</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ВІЗУАЛІЗАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»	... 30

Освіта, фізична культура та спорт, культура та мистецтво, гуманітарні та соціальні науки

УДК 37:004+377.8.091.33-028.23

Галашевська Вікторія Михайлівна

Комунальний заклад Київської обласної ради «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж»

ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ INVIDEO ДЛЯ СТВОРЕННЯ ВІДЕОКОНТЕНТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

У тезах розглядається доцільність використання онлайн-сервісу InVideo на основі штучного інтелекту для створення навчального відеоконтенту. Наголошено на перевагах його застосування в освітньому процесі, зокрема у візуалізації матеріалу, розвитку цифрових навичок учнів і підтримці змішаного навчання. Представлено приклади практичного використання платформи у школі. Зроблено висновок про перспективність інтеграції таких сервісів у щоденну діяльність педагогів. Ключові слова: InVideo, штучний інтелект, відеоконтент, цифрова освіта, освітні технології, змішане навчання, цифрова грамотність, мультимедійні засоби.

Сучасний освітній простір стрімко змінюється під впливом цифрових технологій. Традиційні форми викладання все частіше доповнюються інтерактивними інструментами, які підвищують ефективність та мотивацію до навчання. Серед таких засобів особливе місце займає відеоконтент, що слугує не лише джерелом інформації, а й засобом візуалізації, аналізу, творчого самовираження.

У контексті дистанційного, змішаного або асинхронного навчання відео стає основним способом передачі знань. Відтак, педагогам необхідно опановувати сервіси, які допомагають створювати якісний відеоконтент без потреби у складному професійному програмному забезпеченні.

InVideo – це онлайн-платформа для створення та редагування відео, орієнтована на широкий загал користувачів: від маркетологів до освітян. Використовуючи потужність штучного інтелекту, вона дозволяє перетворювати ідеї на захоплюючі відео за допомогою інтуїтивно зрозумілих текстових підказок і налаштовуваних шаблонів. Інтерфейс сервісу інтуїтивно зрозумілий, а великий вибір шаблонів, вбудованих медіафайлів, інструментів анімації, накладання тексту, озвучення та субтитрування робить його зручним для створення навчальних відео навіть користувачами без спеціальної підготовки. Користувачі можуть ввести сценарій або ідею, вказати деталі, такі як тривалість відео та платформа, і штучний інтелект генерує індивідуально підібране відео, яке включає сцени, переходи та озвучення.

Особливості платформи:

- понад 5000 шаблонів відео;
- підтримка автоматичного озвучення;
- можливість створення відео за текстовим описом (з використанням штучного інтелекту);
- зручний експорт для соцмереж, Google Classroom, YouTube тощо [2].

Освітніми перевагами InVideo є те, що сервіс дозволяє реалізувати одразу кілька педагогічних завдань:

- Візуалізація навчального матеріалу. Вчителі можуть перетворити навіть складні або абстрактні теми у наочні, логічно структуровані відео. Наприклад, виклад алгоритму розв'язання задач або історичної події.
- Диференціація навчання. Відео можна адаптувати під рівень учнів або під індивідуальні потреби (наприклад, створення матеріалів для дітей з ООП).
- Розвиток цифрової грамотності. Учні можуть створювати власні відеопроєкти в групах або індивідуально, вивчаючи основи монтажу, структурування інформації, критичного мислення.
- Підвищення мотивації. Учні охоче сприймають мультимедійний контент, що підвищує зацікавлення предметом.

На практиці вчителі використовують InVideo для:

- створення вступного відео до теми;

- запису пояснень із текстовими підказками;
- створення підсумкових відео за результатами проєктів;
- візуалізації інструкцій для виконання домашніх чи лабораторних робіт.

Наприклад, учитель історії може створити відеофрагмент із візуалізацією битви, а вчитель інформатики – відеоінструкцію з алгоритмом програмування. У початковій школі InVideo ефективно використовується для створення казок, буквариків, інтерактивних презентацій.

У період пандемії COVID-19 ЮНЕСКО рекомендувало освітнім закладам переходити на цифрові формати навчання, використовуючи доступні онлайн-інструменти [3]. InVideo став одним із рішень для вчителів, які не мали технічних навичок, але потребували швидко адаптувати матеріал до онлайн-формату. Сьогодні відеоконтент успішно інтегрується і в звичайне очне навчання: відео може бути домашнім завданням, візуальним підсумком або інструментом для повторення.

Попри очевидні переваги, використання InVideo потребує стабільного інтернету та базової цифрової компетентності. Проте в умовах системної цифровізації освіти ці бар'єри поступово долаються. З огляду на тенденції, можна очікувати ще більшу інтеграцію відеосервісів в освітню практику, а також розвиток проєктного навчання з елементами відеотворчості.

InVideo – потужний і доступний сервіс, що відкриває нові можливості для педагогів у створенні якісного навчального контенту. Його використання сприяє підвищенню якості освітнього процесу, розвитку візуального мислення та цифрової грамотності учнів, адаптації до змішаних форм навчання. Розширення практики використання InVideo може стати кроком до реалізації компетентнісного підходу та інтеграції медіаосвіти у щоденну діяльність сучасного вчителя.

Джерела.

1. Кизим Н. О. (2021). Цифрові інструменти в системі сучасної освіти. *Освітній вимір*, №2, С. 23-26.
2. InVideo (2024). *Online Video Editor for Quick and Professional Videos*. URL: <https://invideo.io>
3. UNESCO. (2020). *Distance learning solutions*. URL: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/solutions>

УДК 355.256.4:27-67(477)"2022/2025"

Васильєв Євгеній Вікторович (архімандрит Діонісій)

Доктор богослов'я, старший лейтенант

18-та Слов'янська бригада НГУ

ORCID: 0009-0004-1609-4416

Чернівецький православний богословський інститут

ДУХОВНІСТЬ У ДОБУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: БОГОСЛОВСЬКИЙ ПОГЛЯД

У статті досліджено феномен духовності в умовах сучасної технологічної трансформації суспільства. Проаналізовано культурні, соціальні та антропологічні виклики, пов'язані з цифровізацією, штучним інтелектом і розвитком інформаційних технологій, що формують нові способи конструювання ідентичності та моральних уявлень. Особливу увагу приділено загрозам секуляризації, постгуманістичним тенденціям і редукації особистості до інструментальних або інформаційних параметрів. У богословському аспекті розглянуто традиційне християнське розуміння духовності як цілісного буття у стосунках із Богом, ближніми та світом. Обґрунтовано необхідність розвитку персоналістичної антропології, здатної протистояти технократичному мисленню. Висвітлено можливості інкультурації Євангелія в цифрову культуру, підходи до використання цифрових технологій у пастирському служінні та катехизації. Особливо проаналізовано український контекст – взаємодію війни й цифровізації як чинників формування духовного досвіду, приклади богословських і пастирських ініціатив, спрямованих на збереження автентичності віри та підтримку спільноти у віртуальному середовищі. Автор пропонує стратегії критичного діалогу між богослов'ям і технологією для розвитку відповідального використання цифрових засобів у служінні людині. Ключові слова: духовність, технологічна трансформація, секуляризація, інкультурація, християнська антропологія, пастирське служіння, цифрова культура.

Актуальність. Технологічна трансформація є однією з головних ознак сучасної епохи. Стрімкий розвиток цифрових технологій, штучного інтелекту, біоінженерії, комунікаційних платформ і глобальних інформаційних мереж призводить до докорінних змін у суспільних структурах, економіці, культурі й особистісній ідентичності. Людина опиняється у світі, де технології формують нові способи мислення, комунікації та самовираження, часто перетворюючись на основні засоби конструювання сенсів і цінностей.

Ці зміни висувують серйозні виклики для духовної сфери. Спостерігається поступове витіснення сакрального досвіду з публічного простору та приватної свідомості, заміна релігійних систем символічного порядку технологічними метанаративами. Усе це породжує феномен «технологічного секуляризму», в межах якого людина починає бачити в технологіях не лише інструмент, а й джерело смислу та обітницю спасіння від обмежень власної природи.

Водночас саме релігія та богослов'я опиняються перед необхідністю переосмислення своєї місії й методів проголошення віри. Християнська традиція, що століттями пропонувала цілісний погляд на людину як образ і подобу Божу, сьогодні має дати відповідь на питання про межі технологічного втручання у природу людини, про збереження її гідності та унікальності, а також про способи свідчення Євангелія у світі, де цифрові технології стають універсальною мовою спілкування та соціалізації [1, с. 17].

Актуальність теми дослідження полягає в необхідності глибинного богословського осмислення цих процесів, формування критичного ставлення до можливостей і загроз цифрової цивілізації та вироблення пастирських і місіонерських стратегій, які дозволили б Церкві зберігати вірність своїй суті, не відриваючись від потреб сучасної людини.

Метою дослідження є богословське осмислення феномену духовності в умовах технологічної трансформації, з метою виявлення загроз і можливостей для християнської антропології та пастирської практики.

Основні завдання дослідження:

- проаналізувати характер технологічної трансформації як культурного та антропологічного виклику;
- дослідити процеси секуляризації та постгуманістичних тенденцій у світлі богословської традиції;
- окреслити богословське розуміння духовності як образу і подоби Божої в умовах цифрової епохи;
- виявити можливості інкультурації Євангелія у цифрове середовище;
- запропонувати пастирські стратегії супроводу особи у світі цифрових технологій.

Питання взаємозв'язку релігії й технологій є об'єктом міждисциплінарних досліджень у сучасному академічному дискурсі. У філософії, культурології та соціології релігії активно досліджуються процеси секуляризації, медіалізації віри, формування нових релігійних практик у цифрових середовищах. Ці дослідження акцентують на ризиках редукції релігії до споживацької форми, інструменталізації віри в умовах масової культури, а також на необхідності критичного діалогу між богослов'ям і технологічними науками.

В українській науковій традиції варто відзначити роботи, присвячені християнській антропології як підґрунтя для осмислення технологічних викликів. Зокрема, Б. Гурняк пропонує ґрунтовний аналіз взаємодії людини й технологій у світлі християнської концепції особи, підкреслюючи необхідність цілісного бачення людської природи як єдності тілесного, духовного й соціального вимірів [1, с. 45]. Дослідження О. Білановської зосереджуються на антропологічних викликах цифрової культури, зміні релігійного досвіду в умовах цифровізації медіапростору та трансформації комунікації між вірянками й церковними структурами [3, с. 29].

Також у працях українських релігієзнавців та соціологів підкреслюється подвійний характер цифровізації – як загрози розмивання традиційних релігійних форм і водночас можливості для поширення релігійного знання, розвитку онлайн-спільнот і нових способів катехизації.

У зарубіжному академічному дискурсі ця тематика має глибоке розроблення. Наприклад, А. Боргман пропонує філософський аналіз впливу технологій на характер сучасного життя, наголошуючи на втраті «центрального фокусу» людського існування та необхідності відновлення смислових структур через практики відповідальної взаємодії зі світом [4, с. 88]. Н. Постман попереджав про небезпеку «технологічного детермінізму», коли суспільство безкритично приймає будь-які технологічні зміни як автоматично прогресивні [5, с. 62].

З богословських підходів особливе значення має персоналістична традиція. Й. Зізіулас розвиває концепцію особистісного буття як основи церковної еклезиології й антропології, що протистоїть редукції людини до функції або інформаційного коду [2, с. 41]. П. Вернер досліджує виклики постгуманізму й

секуляризації у світлі християнської есхатології, ставлячи питання про межі технологічного вдосконалення людини і небезпеку втрати її гідності та свободи [6, с. 101].

Вагомим є також внесок офіційних церковних документів, зокрема Папської Ради у справах культури, які наголошують на пастирських викликах і можливостях цифрового середовища, окреслюючи напрями евангелізації та свідчення віри в новому медійному контексті [7, с. 17].

Стрімкий розвиток технологій XXI століття породив глибокі зміни у всіх сферах суспільного життя – від економіки й політики до культури, освіти та повсякденної комунікації. Цифровізація, алгоритмізація, штучний інтелект, великі дані (big data) і біотехнології створюють нові способи конструювання соціальних практик, знання та влади.

Для гуманітарних наук ці процеси означають необхідність радикального переосмислення власних підходів і методів. З одного боку, технології стають об'єктом дослідження як культурний феномен зі складною символічною структурою. З іншого – вони самі стають інструментом гуманітарних студій, відкриваючи можливості цифрової гуманітаристики, обробки текстів і даних, візуалізації знань.

Водночас постає питання ризиків редукції гуманітарного знання до технократичної парадигми. Існує небезпека втрати критичної дистанції до технологій, перетворення гуманітарних дисциплін на сервісні галузі, що обслуговують економічні або політичні інтереси. Ці виклики змушують дослідників звертатися до філософії техніки, етики та релігії як сфер, що можуть забезпечити рефлексію над ціннісними основами людської діяльності.

Деякі сучасні дослідники наголошують на тому, що технологічна трансформація – це не просто набір інструментів, а глибинна зміна світогляду, у якому техніка постає як універсальна метафора контролю, прогнозування й оптимізації життя. Такий підхід потребує особливої уваги гуманітаріїв до питань свободи, гідності та меж людського самовизначення [8, с. 54].

Взаємовідносини релігії та технології завжди були напруженими й багатогранними. Історично релігійні традиції нерідко демонстрували скепсис або опір технічним нововведенням, вбачаючи в них загрозу для морального порядку, спільнотових зв'язків або духовного авторитету. Така критична позиція має під собою підстави, оскільки технології здатні кардинально змінювати умови соціального життя та уявлення про людину.

Водночас історія показує численні приклади діалогу й адаптації. Християнство здавна використовувало наявні технології – від кодексів і книгодруку до телебачення та інтернету – як засоби евангелізації й катехизації. Церква нерідко намагалась осмислити новітні технології в межах богословської традиції, шукаючи способи їх етичного використання й інтеграції в пастирську практику.

У сучасному світі цей діалог набуває особливої гостроти. З одного боку, цифровізація створює нові платформи для проповіді, онлайн-спільнот і духовного супроводу. З іншого – виникають проблеми фрагментації досвіду, втрати тілесного й спільнотного виміру релігійного життя, ризику поверхневості у вірі та символічної інструменталізації сакрального.

Сучасні богослови та релігієзнавці підкреслюють необхідність критичного, але відкритого ставлення до технологій: не як до зла чи добра самого по собі, а як до інструменту, що набуває морального значення в контексті його використання. Такий підхід вимагає етичної рефлексії та розуміння технологій як феномену культури, що несе амбівалентні наслідки для людської свободи й гідності [9, с. 73].

У християнській богословській традиції поняття духовності має багатомірний і динамічний характер. Воно не зводиться до приватного релігійного досвіду чи індивідуальних медитативних практик, а означає цілісний спосіб буття людини у стосунках із Богом, ближніми та світом. Класичне розуміння духовності ґрунтується на біблійному антропологічному уявленні про людину як образ і подобу Божу (Бут. 1:26-27), що передбачає гідність, свободу й покликання до святості та любові.

Протягом історії Церкви формувалися різні богословські підходи до духовного життя – від аскетичних і містичних традицій Східної патристики до західних схоластичних моделей і сучасних персоналістичних концепцій. Спільним для них є акцент на перетворенні людини благодаттю, участі у житті Трійчного Бога через Церкву, Таїнства й спільнотний вимір віри. Духовність у християнському сенсі передбачає також етичну відповідальність, дбання про справедливість, любов до ближнього, готовність до жертвовного служіння [10, с. 22].

В умовах модерності та секуляризації християнське богослов'я було змушене відповідати на виклики індивідуалізму, релятивізму й фрагментації досвіду. Сучасна духовність часто набуває ризику редукції до

психологічного комфорту або утилітарної техніки «самопокращення». У цьому контексті богослови наголошують на необхідності збереження еклезіального й сакраментального виміру духовності, яка не є приватною справою, а життям у Христі, спільноті й місії світу.

Особливої актуальності набуває завдання відновлення персоналістичної перспективи: бачення людини як неповторної особи у стосунках любові й свободи, що не зводиться до функції чи об'єкта маніпуляції. Така перспектива важлива у відповідь на тенденції технологічного інструменталізму, що прагне перетворити людину на керований ресурс або інформаційний код. Християнська духовність протиставляє цьому ідею обоження (θέωσις) як мети людського життя – участі у житті Бога через любов, спілкування й свободу [11, с. 51].

Одна з головних загроз для християнського розуміння духовності в умовах технологічної трансформації полягає в посиленні процесів секуляризації. Цей процес означає не лише інституційне послаблення релігії чи її витіснення з публічної сфери, але й глибший зсув символічних структур свідомості. Секуляризація проявляється як втрата трансцендентної перспективи, релятивізація цінностей і редукція сенсів до утилітарних або функціональних критеріїв [12, с. 119].

Технології сприяють цьому процесу, створюючи уявлення про можливість тотального контролю й оптимізації життя через алгоритми та системи штучного інтелекту. Така логіка технократичного мислення схильна абсолютизувати власні інструменти, розмиваючи межі між засобами й цілями. У цьому контексті виникає спокуса замінити моральну рефлексію технічними рішеннями, делегуючи етичну відповідальність машинам або експертним системам.

Особливу увагу сучасне богослов'я звертає на постгуманістичні й трансгуманістичні проекти, що прагнуть радикально модифікувати людську природу. Ідеї «підсилення» (enhancement), імплантації, злиття біологічного й цифрового (cyborgization), перенесення свідомості («завантаження розуму») ставлять питання про сутність людської особи, тілесності та смертності. Постгуманізм обіцяє подолання обмежень, властивих людській природі, але водночас заперечує її даність як сотвореності, вкоріненості у тілесності та залежності від Божого дару життя [13, с. 144].

З богословської точки зору такі проекти містять ризик заперечення ідеї творіння як доброго, але обмеженого порядку, у якому свобода людини проявляється у відповідальності перед Творцем і ближніми. Вони також загрожують нівелювати поняття особистісної гідності, редукуючи людину до інформаційного об'єкта, що підлягає конструюванню. У цьому контексті християнське богослов'я покликане пропонувати критичний аналіз і водночас конструктивну альтернативу, яка зберігає антропологічну цілісність і моральну рефлексію щодо меж технологічного втручання [14, с. 89].

Попри очевидні загрози, технологічна трансформація відкриває і нові можливості для християнського свідчення, богословської рефлексії та інкультурації Євангелія у сучасному культурному контексті. Інкультурація передбачає творче засвоєння нових культурних форм для вираження незмінної євангельської істини, що завжди здійснюється у конкретних історичних і соціокультурних умовах.

Цифрове середовище стає своєрідною новою «мовою», якою спілкується сучасна людина. Це стосується не лише медіа-платформ, а й способів мислення, сприйняття часу, простору та соціальної взаємодії. Богословська інтерпретація має враховувати ці особливості, щоб уникнути мовної й культурної ізоляції та забезпечити зрозумілість і переконливість християнського послання.

Наприклад, розвиток цифрових комунікацій відкриває можливості для катехизації, онлайн-літургійної участі (у виняткових обставинах), спільнотної молитви та обговорення віри поза географічними обмеженнями. Офіційні церковні документи закликають розглядати інтернет як «новий континент» для євангелізації, підкреслюючи при цьому необхідність збереження богословської цілісності й розуміння меж віртуального досвіду [15, с. 17].

Однак інкультурація в цифрову добу має бути критичною. Це означає не лише адаптацію форм, а й оцінку змісту культурних парадигм. Богослов'я має виявляти й розкривати амбівалентність технологічного дискурсу – його здатність як служити добру, так і формувати нові ідолатрії. Християнська традиція закликає не до беззастережного прийняття чи заперечення технологій, а до їхнього «розрізнення духів» (пор. 1 Сол. 5:21) – уважної перевірки того, чи служать вони розвитку свободи, любові та гідності людини як образу Божого [16, с. 203].

Богословське осмислення інкультурації у техно-епоху передбачає поєднання вірності традиції й відкритості до діалогу з сучасною культурою, формування пастирських підходів, здатних супроводжувати людину в її цифровому досвіді без втрати глибинного змісту християнського одкровення.

Пастирська діяльність Церкви в умовах цифрової трансформації набуває нових аспектів і завдань. З одного боку, технології стають знаряддям, яке може бути використане для підтримки спілкування, навчання, катехизації та поширення Слова Божого. З іншого – вони створюють нові виклики, що стосуються як змісту пастирського служіння, так і способів його реалізації.

Сучасна людина живе у висококонкурентному інформаційному середовищі, що стимулює поверховість сприйняття, кліпове мислення та миттєві реакції. Це ускладнює сприйняття богословськи глибоких і морально вимогливих істин. Пастир має бути не лише проповідником або адміністратором церковного життя, а й провідником у світі, де цифрові медіа формують уявлення про цінності та ідентичність [17, с. 188].

Пастирський вимір духовного супроводу у цифрову добу включає необхідність критичної медіа-освіти для вірян. Це означає виховання навичок усвідомленого споживання інформації, вміння відрізнити правду від маніпуляції, формування внутрішньої здатності до розрізнення духовних змістів у віртуальному середовищі. Пастир має допомагати громаді усвідомлювати не лише потенціал, а й обмеження онлайн-форм взаємодії, підтримуючи ідею невід'ємної цінності безпосереднього особистого спілкування, спільної молитви та літургійного життя.

Крім того, у пастирській практиці важливо враховувати антропологічний виклик технологічного середовища. Воно може сприяти відчуженню від власного тіла, релятивізації моральних норм, заміні реальних стосунків їхніми симулякрами. Пастирське служіння має включати роботу з відновлення цілісного бачення людини як єдності тілесного, психічного й духовного, як образу Божого, що покликаний до спільнотного буття й любові [18, с. 97].

Пастирський вимір у цифрову добу – це не лише технічне освоєння нових комунікаційних форм, а й глибинна рефлексія над тим, як залишатися вірним Євангелію, супроводжуючи сучасну людину на шляху до зустрічі з Христом у контексті нової культурної реальності.

Цифровізація суспільства створює низку етичних дилем, на які Церква та богословська думка покликані дати обґрунтовану й відповідальну відповідь. Серед них особливе місце займають питання приватності й контролю за даними, свободи й відповідальності в цифровому просторі, маніпуляції свідомістю через алгоритми та соціальні мережі, а також впливу технологій на особистісну автономію й моральне самовизначення.

Один із головних викликів полягає в тому, що цифрові платформи можуть формувати не лише інформаційне поле, але й моральні уявлення, стандарти соціальної взаємодії. Віртуальне середовище стимулює анонімність, послаблення почуття особистої відповідальності, нормалізацію мовної агресії та поляризації. Богословська традиція вимагає оцінки цих процесів у світлі християнського розуміння гідності особи як образу Божого, що передбачає не лише права, але й відповідальність перед Богом і ближніми [19, с. 122].

Інша важлива етична проблема – використання великих даних і алгоритмів для прогнозування та управління поведінкою людей. Такі технології можуть посилювати нерівність, порушувати принципи справедливості й свободи вибору. Християнська етика наголошує на необхідності збереження особистісної автономії та критичного підходу до будь-яких систем контролю, що загрожують редукцією людини до статистичної одиниці чи об'єкта маніпуляції [20, с. 67].

У відповідь на ці виклики богослов'я пропонує концепт відповідального використання технологій. Це означає не відмову від їхнього потенціалу, а моральне оцінювання засобів і цілей їхнього застосування. Християнська традиція підкреслює принцип «примату особи над речами», наголошуючи, що будь-який технічний прогрес має служити розвитку людської свободи, солідарності та любові.

Вітчизняні дослідники звертають увагу на контекст українського суспільства, де цифровізація відбувається поряд із воєнними викликами й суспільною кризою. Вони підкреслюють важливість формування культури цифрової етики, що поєднує критичне ставлення до технологій із відкритістю до їхнього потенціалу для освіти, спілкування й соціальної підтримки [21, с. 39].

Український контекст сучасності відзначається подвійною драматургією: війна як екзистенційна межа людського досвіду та цифровізація як середовище повсякденного життя й комунікації. Війна оголює фундаментальні питання сенсу життя, добра і зла, межі людської свободи та відповідальності. У такій ситуації

духовність перестає бути абстрактним дискурсом і набуває характеру життєвої потреби – засобу збереження людяності, надії та солідарності [22, с. 214].

Одночасно цифровізація впливає на досвід війни й релігії. З одного боку, цифрові медіа стають інструментом документування, мобілізації спільнот, поширення інформації, формування громадської думки. Віртуальні платформи допомагають підтримувати зв'язок між людьми, які опинилися у різних частинах країни чи світу. З іншого боку, цифрове середовище посилює ризики інформаційної війни, маніпуляцій, поширення ненависті та фрагментації суспільства.

Ці суперечливі процеси ставлять перед Церквою завдання збереження й розвитку духовного життя в умовах медіалізованого суспільства та екзистенційної небезпеки. Український досвід підкреслює важливість богословського розуміння страждання, жертвовності, надії та спільнотової солідарності як основ духовності, що здатна протистояти руйнівним силам війни та розпаду соціальних зв'язків.

У цьому контексті особливо актуальним є питання про автентичність віри у цифрову добу. Виклики поверхової візуалізації сакрального, спокуси спрощеного або комерціалізованого релігійного контенту вимагають серйозної пастирської та богословської праці. Українські богослови звертають увагу на необхідність поєднання традиції та інновацій, збереження глибинного змісту християнського одкровення при використанні нових форм комунікації [23, с. 88].

У відповідь на виклики війни та цифровізації в Україні розвивається низка богословських і пастирських ініціатив, спрямованих на духовний супровід людини у складних соціокультурних умовах. Ці ініціативи поєднують традиційні форми церковного життя з використанням новітніх технологій для підтримки спільноти та особистісного зростання у вірі.

Одним із прикладів є розвиток онлайн-капеланства. Під час пандемії COVID-19 і з початком повномасштабної війни онлайн-формати стали важливими для духовної підтримки військових і цивільних. Онлайн-молитви, біблійні групи, відеозустрічі з капеланами та священниками допомагають зберігати відчуття спільноти, навіть коли фізична присутність обмежена. Це вимагає від душпастирів нових навичок комунікації й розуміння особливостей віртуального середовища [24, с. 71].

Також спостерігається активна діяльність українських богословів у сфері медіаосвіти. Проводяться семінари та тренінги для священників і мирян щодо критичного використання соціальних мереж, протидії дезінформації та поширенню мови ворожнечі. Такі ініціативи спрямовані на формування зрілої християнської свідомості, здатної відповідально взаємодіяти з цифровим середовищем, не піддаючись маніпуляціям і поверхневому мисленню [25, с. 43].

Важливим напрямком є розробка богословських документів і пастирських настанов щодо війни, миру та справедливості. Церква в Україні пропонує віруючим богословську рефлексію про сенс страждання, значення захисту Батьківщини, межі застосування сили. Ці документи часто поширюються в онлайн-форматі, роблячи їх доступними для широкої аудиторії. Така практика поєднує традиційну богословську глибину з сучасними засобами комунікації [26, с. 58].

Український досвід демонструє прагнення Церкви відповідати на виклики часу через поєднання пастирської вірності традиції та відкритості до нових форм служіння у цифровому світі.

Висновки. Проведений аналіз показав, що технологічна трансформація сучасного суспільства є не лише інструментальним, а насамперед культурним і світоглядним викликом для християнської духовності. Цифровізація, штучний інтелект, масова комунікація формують нові способи конструювання ідентичності, соціальних зв'язків та моральних уявлень, що часто призводить до процесів секуляризації й релятивізації цінностей.

Водночас технології не є однозначним злом: вони відкривають нові можливості для євангелізації, катехизації, підтримки спільноти, особливо в умовах воєнних конфліктів і соціальних криз. Християнська традиція має багатий досвід інкультурації, тобто творчого осмислення та використання нових культурних форм без втрати богословської автентичності.

Богословський аналіз виявив необхідність критичної рефлексії щодо тенденцій постгуманізму та технократичного мислення, які ставлять під сумнів гідність і цілісність людської особи як образу Божого. У цьому контексті важливо зберегти персоналістичний підхід до антропології, що підкреслює свободу, відповідальність і покликання до любові.

Український контекст додає особливої гостроти цим питанням. Війна як екзистенційне випробування потребує глибокого осмислення сенсу страждання, жертвності, надії й солідарності. Цифровізація водночас стає інструментом як для єдності, так і для дезінформації й розбрату. Церква в Україні вже демонструє спроби поєднати традицію з новими формами служіння, використовуючи цифрові технології для духовного супроводу та євангелізації.

У світлі проведеного дослідження можна окреслити кілька ключових напрямів для розвитку богословського осмислення духовності в умовах технологічної трансформації.

По-перше, потрібна глибока міждисциплінарна співпраця між богослов'ям, філософією, соціологією, культурологією та інформаційними науками. Такий діалог дозволить виявити як ризики редукції людини до об'єкта технологічного управління, так і потенціал відповідального використання технологій у служінні людині.

По-друге, необхідно розвивати богословську антропологію, що відповідає на виклики постгуманізму й технократизму. Важливо зберегти концепцію людини як неповторної особи, покликаної до свободи й любові у стосунках з Богом та ближніми. Ця перспектива має стати основою для етичної оцінки новітніх технологій.

По-третє, Церква потребує оновленої пастирської стратегії, яка враховує реалії цифрової культури. Це передбачає розвиток цифрової присутності без спрощення богословського змісту, медіаосвіту для духовенства й мирян, формування культури відповідального спілкування в онлайн-ових середовищах.

По-четверте, особливо важливо осмислити виклики війни в поєднанні з цифровізацією. Богословський дискурс має допомогти людині віднаходити сенс страждання, підтримувати надію та формувати солідарність навіть у умовах інформаційних маніпуляцій і роз'єднання.

Нарешті, богослов'я покликане не лише критикувати технологічні зміни, а й пропонувати конструктивні моделі інкультурації – творчого й відповідального використання цифрових інструментів для проголошення Євангелія та підтримки спільнотного життя Церкви у XXI столітті.

Джерела.

1. Гурняк Б. Людина і технології у світлі християнської антропології. – Львів: УКУ, 2018. – 224 с.
2. Zizioulas J. D. *Communion and Otherness: Further Studies in Personhood and the Church*. – London: T&T Clark, 2006. – 294 p.
3. Білановська О. Цифрова культура: антропологічні виклики і релігійні трансформації. – Київ: КНУ, 2021. – 176 с.
4. Borgmann A. *Technology and the Character of Contemporary Life: A Philosophical Inquiry*. – Chicago: University of Chicago Press, 1984. – 306 p.
5. Postman N. *Technopoly: The Surrender of Culture to Technology*. – New York: Vintage Books, 1993. – 222 p.
6. Werner K. *Posthumanism and Theology*. – London: T&T Clark, 2019. – 230 p.
7. Pontifical Council for Culture. *The Church and Internet*. – Vatican City: Libreria Editrice Vaticana, 2002. – 48 p.
8. Ihde D. *Technology and the Lifeworld: From Garden to Earth*. – Bloomington: Indiana University Press, 1990. – 244 p.
9. Verbeek P.-P. *What Things Do: Philosophical Reflections on Technology, Agency, and Design*. – University Park: Pennsylvania State University Press, 2005. – 249 p.
10. Lossky V. *The Mystical Theology of the Eastern Church*. – Cambridge: James Clarke & Co., 1991. – 252 p.
11. Yannaras C. *Person and Eros*. – Brookline: Holy Cross Orthodox Press, 2007. – 232 p.
12. Taylor C. *A Secular Age*. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 2007. – 874 p.
13. Bostrom N. *Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies*. – Oxford: Oxford University Press, 2014. – 352 p.
14. Coeckelbergh M. *Human Being @ Risk: Enhancement, Technology, and the Evaluation of Vulnerability Transformations*. – Dordrecht: Springer, 2013. – 222 p.
15. Pontifical Council for Culture. *The Church and Internet*. – Vatican City: Libreria Editrice Vaticana, 2002. – 48 p.
16. Bevens S. *Models of Contextual Theology*. – Maryknoll, NY: Orbis Books, 2018. – 264 p.
17. Campbell H. A. *Digital Religion: Understanding Religious Practice in New Media Worlds*. – London: Routledge, 2013. – 272 p.
18. Noble D. F. *The Religion of Technology: The Divinity of Man and the Spirit of Invention*. – New York: Penguin Books, 1999. – 288 p.
19. Elshtain J. V. *Augustine and the Limits of Politics*. – Notre Dame, IN: University of Notre Dame Press, 1995. – 166 p.
20. Floridi L. *The Ethics of Information*. – Oxford: Oxford University Press, 2013. – 272 p.
21. Панов С. Етика цифрової культури: виклики та перспективи. – Київ: НаУКМА, 2020. – 148 с.
22. Грабовський С. Духовність у час війни: випробування й надія. – Львів: Свічадо, 2017. – 192 с.
23. Михайлів О. Церква і цифрова культура: виклики та перспективи пастирської діяльності. – Київ: КТДС, 2022. – 164 с.
24. Романюк А. Онлайн-капеланство в Україні: виклики та можливості. // Богословський Вісник. – 2023. – №2. – С. 67–75.
25. Слободянюк І. Церква і соціальні мережі: медіаосвіта для мирян. – Київ: Дух і Літера, 2021. – 152 с.
26. Українська Рада Церков і релігійних організацій. Послання про війну, мир і справедливість. – Київ, 2022. – 32 с.

Маляр Едуард Імреївич

Кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент

ORCID: 0000 0002 5913 5642

Західноукраїнський національний університет

Маляр Неля Степанівна

Кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент

ORCID: 0000 0003 0274 601X

Західноукраїнський національний університет

Циквас Роман Станіславович

Заслужений тренер України, професор

ORCID: 0000-0002-7859-9100

Західноукраїнський національний університет

СКЛАДНИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА

Тренер зможе виконувати свої функції в педагогічній системі, тільки володіючи професійними знаннями, вміннями і навичками, а також визначеними властивостями особистості [2, 3].

Загальними ознаками професіоналізму в різних професіях є: володіння спеціальними знаннями про мети, зміст, об'єкт і засобах праці; володіння спеціальними вміннями в здійсненні процесу діяльності на всіх його етапах: підготовчому, виконавчому, підсумковому; спеціальні властивості особистості і характеру, що дозволяють здійснювати процес діяльності й одержувати шукані результати [1, 3].

Ефективність діяльності тренера залежить від багатьох факторів: економічного, соціального, наукового, організаційного й ін. Показник ефективності діяльності тренера – успішне досягнення мети при найбільш раціональному використанні сил і засобів. Іншими словами, ефективність припускає відповідність структури і функціонування психіки тренера структурі і динаміці його діяльності [2].

Великий вплив на ефективність діяльності тренера роблять особливості його особистості, світогляд, здібності, характер, темперамент, психічний стан [1].

Важливою умовою ефективності діяльності тренера є вміння творчо визначати цільові настанови занять відповідно до програми навчання конкретному видові спорту. Однак наші дослідження показують, що тренери часто не вміють у цільовій постанові відбити виховні можливості всієї програми або окремих занять. Вони прагнуть дати юним спортсменам побільше спортивних знань, умінь, недостатньо спілкуючись з ними, а також не вміють організувати роботу юних спортсменів з метою їхнього виховання [2, 3].

Передумови підвищення ефективності діяльності тренера поділяються на особистісні (базові) і ситуативні (процесуальні).

До особистісних передумов відносяться: позитивні риси спрямованості особистості тренера (стійкий інтерес до занять з юними спортсменами, почуття відповідальності за роботу й ін.); прояву темпераменту, адекватні вимогам педагогічної діяльності; сприятливі особливості характеру (такі риси, як доброзичливість, тактовність, чуйність, вимогливість, справедливість, витримка, уважність, наполегливість, рішучість, спритність); педагогічні й організаторські здібності [1, 2].

Будучи сформованими, особистісні передумови допомагають тренерів виявляти стійкість у практичному здійсненні цілей діяльності, зберігати сталість стилю роботи.

До ситуативних передумов відносяться: ясне розуміння поточних задач своєї діяльності і діяльності юних спортсменів; досить сильні ситуативні мотиви, що спонукають до досягнення цілей; адекватні психічні пізнавальні процеси; стійкі психічні стани [2].

Ситуативні передумови з'являються в результаті усвідомлення виникаючих за, під впливом роботи по підготовці до занять і їхнього проведення.

Джерела.

1. Маляр Е. І., Маляр Н. С. Професійна майстерність тренера: Методичні рекомендації / Тернопіль, ТНЕУ: Економічна думка, 2019. 62 с.
2. Маляр Е. І., Маляр Н. С. Критерії педагогічної майстерності та передумови підвищення ефективності діяльності тренера: Методичні рекомендації / Тернопіль, ТНЕУ: Економічна думка, 2023. 16 с.
3. Петровська Т. В. Майстерність спортивного педагога: навч. посіб. / К.: НУЦФВСУ, вид-во «Олімпійська література», 2015. 184 с.

УДК 930.859

Рудь Олег Миколайович
Кандидат історичних наук, доцент
ORCID: 0009-0004-1423-8244
Міжнародний європейський університет

ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, РИЗИКИ, СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ

У статті досліджено ризики та стратегічні орієнтири щодо збереження національної ідентичності України в умовах війни. Проаналізовано основні виклики щодо збереження національної ідентичності, такі як глобалізація, міграція, культурна асиміляція, а також історичні та політичні обставини, які можуть призвести до втрати мови, традицій та культурної спадщини. Ключові слова: національна ідентичність, культурна асиміляція, історична пам'ять, мовна політика, духовність, нація, воєнні виклики, українська культура, український соціокультурний простір.

Україна протягом своєї строкатої історії неодноразово зазнавала руйнівних воєнних випробувань, починаючи від Національно-визвольної війни Богдана Хмельницького, через боротьбу Української повстанської армії та обидві світові війни, до сучасного російсько-української війни (2014-2025). Як не дивно, але військова агресія нашого північно-східного «братнього сусіда», підступне й злочинне захоплення українських територій, спричинили неабияких інтерес до вивчення нашої історичної та соціокультурної спадщини, як в середині країни так і далеко за її межами.

Й незважаючи на руйнівну війну, що розпочала проти України наш агресивний сусід, саме зараз, стрімко зростає вплив аналітичних та науково-прикладних досліджень, пов'язаних із незаангажованим переосмисленням вітчизняної історії та нашого соціально-культурного надбання, виведенням заполітизованими апологетами спадщини СРСР та агресивно-шовіністичними випадками «руської ідеології та єдиних духовних скреп» нашого північно-східного, вельми войовничого, сусіда – росії... а з лютого 2022 р. – «роZZZїї...»

Дійсно, війна так званої «роZZZїї» проти України – це не лише ганебний збройний конфлікт, а й цілеспрямована спроба знищення української національної ідентичності. Ця шовіністична агресія супроводжується гібридними методами – пропагандою, культурним геноцидом, мовною дискримінацією, викраденням дітей, знищенням історичної та соціокультурної пам'яті. У таких умовах збереження національної ідентичності гостро стає питанням виживання держави як суверенно-територіального утворення та унітарного соціально-культурного центру. Україна в умовах повномасштабної агресії рф переживає процеси глибокого самоусвідомлення, відновлення і переосмислення національної ідентичності. У цих критичних періодах культура та духовність виконували роль не тільки пастки для національної пам'яті, але й механізму мобілізації, консолідації та національної самоідентифікації.

Основна проблема дослідження полягає в окресленні конкретних ризиків, щодо збереження національної ідентичності українського суспільства під час воєнних випробувань та визначенні стратегічних орієнтирів щодо збереження національної ідентичності України.

Мета даної статті - комплексно дослідити виклики та ризики збереження національної ідентичності української спільноти у часи війни.

Наукова новизна статті полягає у інтеграції історичних парадигм культури як чинника національної самоідентифікації в умовах війни.

Важливими базовими джерелами є сучасні дослідження українських науковців, такі як Кириченко В., що досліджує феномен національної ідентичності в інформаційній війні — формування цінностей, спільної історичної пам'яті, мови й культури як чинників обороноздатності країни [13, с. 5-11], Савиченко О. та Сардаковський Я. здійснюють аналіз проблем історичної пам'яті українців в умовах війни [14, с. 43-57]. Маруховська-Картунова О. [1, с. 197] та Ятченко В. [2, с. 98], які показують, що «в умовах війни консолідація української ідентичності відбувається через віддалення від російського символічного простору», а також Кулика В., який демонструє радикалізацію національного самоусвідомлення як реакцію на агресію [3, с. 209].

В Україні культура й духовність завжди були фундаментом національної самосвідомості. У мирний час формування ідентичності відбувалося поступово - через освіту, культурну політику, міжпоколінну спадковість. У період війни цей процес набуває особливого значення: нація змушена переосмислювати себе, об'єднуватися навколо спільних ідей, протистояти зовнішній загрози не лише фізично, а й духовно.

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну стало не лише актом воєнної агресії, а й спробою знищити українську ідентичність – витіснити мову, перекрутити вітчизняну історію, зруйнувати соціальні та культурні коди. В умовах війни збереження національної ідентичності набуває стратегічного значення, адже без неї неможливо вистояти як окрема політична та культурна спільнота.

В умовах війни сформувало безліч викликів, які безумовно впливають на збереження національної ідентичності.

Одним з головних викликів є масована інформаційно-психологічна атака, яку веде агресор. Через фейки, маніпуляції Росія намагається нав'язати українцям спотворене уявлення про свою історію, заперечити державність України та її культурну самобутність. Масове розповсюдження пропагандистських фільмів, телепередач в медіа, проведення концертної діяльності, друк літератури, долучення блогерів та інших публічних людей до нав'язування фейкової інформації, формує спотворене уявлення про Україну та українську культуру для користувачів російського медіапростору.

Наступним викликом є вимушене переміщення мільйонів українців, як усередині країни, так і за її межами. Частина громадян опинилася в середовищі, де українська культура є другорядною або взагалі відсутня. Існує великий ризик асиміляції, особливо для дітей і молоді, які інтегруються у нові суспільства, проживаючи четвертий рік в культурних середовищах інших країн.

Крім того, війна посилює соціальну та культурну вразливість, особливо на окупованих територіях, де відбувається цілеспрямована русифікація, переслідування за українську мову та символіку, заборона української освіти та медіа. Цілеспрямоване руйнування музеїв, пам'яток, бібліотек, церков, вивезення всіх культурних цінностей з музеїв на окупованих територіях – це спроба стерти культурний код нації.

Від Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького до боротьби від Організації Українських Націоналістів до Українсько Повстанської Армії, культура стала засобом відродження історичної пам'яті й мобілізації нації. Козацькі військові символи (оселедець, мазепинка, черкеска) демонстрували продовження традицій Українського державотворення й культу героїзму [4, с. 8]. Українська народна традиція віцїліла навіть попри переслідування й репресії під час радянської доби.

У Радянська влада жорстко придушувала українську культуру: переслідувалося релігійне життя, заборонялися мова, література, забирали крамниці народного мистецтва. Водночас духовенство і активісти будували нелегальні освітні й культурні осередки, забезпечуючи виживання національних практик. Цей феномен характеризує народна лінія опору, що стала підґрунтям культурної релідентності.

Протягом багатовікового розвитку України культура і духовність виступали як центральні компоненти національної згуртованості.

Культура відіграє ключову роль у формуванні й консолідації національної ідентичності в умовах військових загроз, виконуючи функцію «соціального клею». Основними стратегічними орієнтирами для збереження національної ідентичності України є мовна політика, освіта та збереження національної пам'яті, національна єдність, робота з діаспорою у всіх культурних напрямках, підтримка культурної дипломатії та медіа у формуванні якісного україномовного контенту.

Важливою науковою та суспільною проблемою залишається утвердження позицій української мови як державної у мовно-культурному просторі України, формування передумов досягнення мовної гармонійності у житті суспільства. Мовна політика має бути ненав'язливою, але, в той же час, всеохоплюючою. Держава, на законодавчому рівні, має регулювати, стимулювати і заохочувати вивчення та впровадження української мови як єдиної у сфері освіти, ЗМІ, соціальних мережах, державному управлінні, сфері обслуговування. На сьогодні, ще недостатньо врегульоване питання мови в соціальних мережах, які чинять вагомий вплив на молоде покоління.

Було б доцільно впровадження безкоштовних мовних курсів, особливо для переселенців, ветеранів, мешканців деокупованих територій. Адже, багато людей соромляться осуду в суспільстві через недосконале володіння мовою.

Цікавою і потрібною є діяльність Науково-дослідного інституту українознавства за кордоном.

В багатьох країнах світу вже створені Філії, з метою поширення українознавства за кордоном, підтримуючи чисельні ініціативи української діаспори, реалізації ідеї національного відродження і розвитку України, організації та координації наукових досліджень з проблем українознавства, популяризацією української науки, культури та мистецтв серед української діаспори. Подібні центри допомагають вимушено переміщеним українцям не втратити культурний зв'язок з Батьківщиною, допомагають навчати та розвивати дітей в рамках українських традицій.

Щодо сфери освіти, доцільно переглянути та удосконалити навчальні програми, які формують історичну правду про боротьбу українського народу. Поглибити популяризацію героїв сучасної війни як частини національного пантеону.

Створення якісного українського культурного контенту, доступного для внутрішньої аудиторії та світу має стати одним із основним напрямків роботи держави щодо збереження національної ідентичності.

Під час війни багато українських режисерів роблять вагомий внесок у світове визнання України, створюючи фільми про війну, показуючи правду про події та висвітлюючи мужність українського народу. Наприклад, Мстислав Чернов зняв фільм «20 днів у Маріуполі», який отримав премію «Оскар» як найкращий документальний фільм. Інші відомі режисери, такі як Олег Сенцов, Ірина Цілик, та Ахтем Сеїтаблаєв, також своїми роботами привертають увагу світу до України.

Під час війни сучасна українська музична культура набула особливого розквіту. Талановиті українські артисти створюють чудовий репертуар українською мовою. Так, Артем Пивоваров створив масштабний культурний проєкт під назвою «Твої вірші, мої ноти», де він поєднує музику з поезією, створюючи пісні на слова відомих українських поетів, часто у колаборації з іншими артистами. Представляючи Україну на міжнародних чи європейських фестивалях, гастролюючи з благодійною місією по світу, українські артисти несуть правдиве уявлення про українську культуру. Джемала, Святослав Вакарчук, KRUT, Jerry Heil, KOLA, Kalush Orchestra, ONUKA, Тіна Кароль, ДахаБрахаб Антитіла, Go_A та ще багато-багато інших.

Тому, підтримка митців, які формують образ сучасної української культури у світі має бути одним з пріоритетних завдань держави.

Всі розглянуті вище аспекти є базою для формування національної єдності українського народу. Безумовно, українців об'єднує спільна боротьба за свободу, але основа будь-якої нації – це стан згуртованості народу навколо спільних цінностей, ідентичності, цілей і прагнень, який забезпечує стабільність, розвиток та силу держави.

Отже, збереження національної ідентичності в умовах війни – це не лише культурне чи освітнє питання, а фундамент державної безпеки. Росія прагне стерти українську ідентичність, бо вона є джерелом сили, спротиву і державності. Тому завдання суспільства – об'єднатися навколо національних цінностей, зберегти мову, культуру, історичну пам'ять і передати їх наступним поколінням. Перемога у війні можлива лише тоді, коли українська ідентичність не лише виживе, а й зміцниться.

Джерела.

1. Маруховська-Картунова О. О. Логіка та методологічні принципи парадигми трансформації конфліктів. Гелея: науковий вісник. 2016. Вип. 111. С. 196-200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_111_52
2. Ятченко В. Ф. Історія духовної культури українського етносу: навчальний посібник. Ч. 1. Давня українська культура. К.: Міленіум, 2004. 148с.
3. Кулик В., Роль українських мас-медіа у творенні національного історичного нарративу. Політологічні студії. 2010, вип. 1, с. 208-212.
4. Шибєр О. О. Рекреаційно-дозвілєві практики в культурі сучасної України: автореф. дис. ... канд. культурології: 26.00.01. Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. 20 с.
5. Яковлев О. В. Синергетика регіональних ідентичностей у культурному континуумі України кінця XX – початку XXI століття: автореф. дис. ... д-ра культурології: 26.00.01. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2016. 40 с.
6. Іванова Н. Діяльність арт-інституцій в Україні під час війни. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія», вип. 62, 2022, с. 248-254.
7. Андрущенко А. И., Горбунова-Рубан С. А. Подготовка социальных работников в Украине: проблемы и пути их решения. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2015. С. 55-59.
8. Кислюк К. В. Українська культура I чверті XXI ст.: повороти модернізаційних перетворень: монографія. 2-ге вид., Київ: Кондор, 2018. 195 с.
9. Шейко В. М. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина XIX – початок XXI ст.). К.: Генеза, 2005. 592 с.
10. Шабанова, Ю. О., Тарасова, Н. Ю., Дичковська, О. Я. Історія української культури: навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2012. 141 с.
11. Жадан С. Тамплієри. Поезії. Чернівці: Книги-XXI; Meridian Czernowitz, 2016. 120 с.
12. Нагорна Л. Поняття «національна ідентичність» і «національна ідея» в українському термінологічному просторі. Політичний менеджмент. 2003. No 2. С. 14-30
13. Кириченко В. В., Дудник О. Ю. Психосемантична репрезентація образу ворога в українському медіапросторі (після початку повномасштабного вторгнення росії на територію України). Журнал соціальної та практичної психології. 2023. No 1. С. 5-11.
14. Кириченко В. В., Савиченко О. М., Сардаковський Я. А. Історична пам'ять українців: до проблеми психологічного вивчення українсько-польського протистояння та примирення. Пост-травматичний стресовий розлад: дорослі, діти і родини в умовах війни. Міжнародне науково-практичне видання / за заг. ред. І. Маноха, Г. Собчук. Т. II. Варшава – Київ: ПАН. Гнозис, 2018. С. 43-57.

Національна академія наук і мистецтв України www.newroute.org.ua/nanmu • Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv • Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp • Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn • Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att • Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk • Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv • Видавництво www.newroute.org.ua/pub • Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art • Наукові конкурси www.newroute.org.ua/sci Репозитарій www.newroute.org.ua/rep

Галян Олена Іванівна

Доктор педагогічних наук, професор

ORCID: 0000-0001-6070-9669

Львівський національний університет імені Івана Франка

СУБ'ЄКТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Обґрунтовано потребу організації суб'єктісно-орієнтованого навчання як інструменту підвищення результативності професійного становлення майбутніх педагогів. Окреслено принципи співдії, які забезпечують становлення їх особистісної та професійної суб'єктності. Визначено особливості використання педагогічних засобів для стимулювання прояву креативності як маркеру суб'єктності майбутніх педагогів. Ключові слова: суб'єктність, професійна суб'єктність, креативність, освітній процес, співдія, педагогічна освіта.

Постановка проблеми. Система вищої педагогічної освіти в сучасному форматі, коли розмови про заміну знанневої парадигми особистісно зорієнтованою, компетентнісною стали вчорашнім днем і в умовах сьогодення втілені в концепції студентоцентрованого навчання, все ж стикається з потребою модернізації змістового та процесного аспектів підготовки майбутніх педагогів. Вимоги до їхніх компетентностей, особливо в часі війни та повоєнної відбудови, а також з огляду на цивілізаційні процеси, стають регулятивом теоретико-практичних засад організації освітнього процесу в закладах вищої освіти (ЗВО) та орієнтиром для вибору способів розвитку їхньої здатності стати дієвим інструментом навчання, виховання і розвитку дітей. Насамперед йдеться про формування в майбутніх педагогів уміння творчо опрацювати прогресивний досвід, конструктивно адаптувати кращі освітні практики до потреб сьогодення водночас бути агентом змін, а отже, виявляти власну особистісну і професійну суб'єктність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема суб'єктності особистості широко представлена в міждисциплінарному дискурсі. Пріоритет належить психологічним дослідженням, у яких доведено значущість активної ролі особистості у власному саморозвиткові (Г. Балл, М. Боришевський, С. Кузікова, В. Татенко, Т. Титаренко та ін.). У вітчизняному освітньому дискурсі суб'єктний підхід репрезентований у дослідженнях І. Зязюна, О. Савченко, О. Сухомлинської та ін. Суб'єктність в освіті – це конститутив сучасної візії особистості, яка навчається і навчає. На думку, В. Кременя, сьогодення педагогічних реалій повертає освітній процес «до своєї дійсної сутності, до свого одвічного покликання: забезпечення становлення людської суб'єктності» [2, с. 25]. Отже, освітнє середовище є важливою цілісною системою, у якій акумульовано соціокультурні, освітньо-політичні, цільові, аксіологічні, суб'єктнісні виміри. Не випадково освітню ситуацію в онто-гносеологічному вимірі розглядають у контексті само- та взаємонавчання, само- та взаємовиховання, само- та взаємозмін. Ці ознаки роблять суб'єктісно-орієнтовану освітню реальність впізнаваною та уможливають виокремлення якісних ознак, які виформовують профіль суб'єктності майбутнього педагога [1].

Питання суб'єктісно-орієнтованих технологій і формування суб'єктності майбутніх педагогів активно досліджуються й у зарубіжній педагогіці, зокрема, конструктивістському підході, студентоцентрованому та особистісно-орієнтованому навчанні, педагогіці партнерства тощо. Загалом у зарубіжній освіті акцентують декількох аспектах: здатності студента впливати на власне навчання (Student Agency), навчанні через пошук і дослідження (Inquiry-based Learning), саморегульованому навчанні як базовій педагогічній цінності (Self-direct Learning) та індивідуальній підтримці як умові професійного становлення (Mentoring and Coaching Models).

Логічно припустити, що професійне зростання в суб'єктісно-орієнтованому освітньому середовищі ЗВО спричиниться до екстраполяції набутого майбутніми педагогами досвіду на творення двосуб'єктного освітнього простору в закладі освіти, у якому вони будуть реалізовувати та вдосконалювати свій потенціал. Саме цей аспект і став *метою* публікації.

Виклад основного матеріалу. Акцентування на креативності як маркері суб'єктності, вказує на можливість майбутнього педагога бути учасником освітнього процесу із власної потреби самоздійснення, самоствердження, реалізації інтенціональних і потенційних здатностей. У гносеологічно-смысловому вимірі конструкт «креативність» охоплює творчі здібності особистості, які забезпечують її здатність продукувати

принципово нові ідеї, створювати духовні та матеріальні цінності новаторським способом. Важливим щодо цього є опертя на творчу активність, що, за словами С. Сисоевої, зумовлена «внутрішнім саморухом особистості» [3, с. 127]. Оригінальні, нестандартні рішення, можливість відійти від стереотипності сприймання довкілля загалом та навчально-професійної задачі, зокрема, детерміновані як внутрішньо зумовленими процесами (задатки – здібності), так і зовнішньо організованими умовами (творчі завдання, створення нового контексту, проблемні задачі, стиль викладання, методика навчання, заохочення до створення нового тощо). Їх поєднання створює той необхідний конгломерат, у якому креативність отримує поштовх для вияву та підтримку і стимулювання з боку оточення. Педагогічний підхід до дослідження креативності спонукає розглядати її як важливий атрибут суб'єкта навчально-професійної діяльності, адже в умовах інформаційного суспільства актуальним стає не лише привласнення інформації, а і її використання, та навіть творення. Здатність ставити та видозмінювати цілі, проектувати зміни, творчо підходити до розв'язання проблемностей, гнучко реагувати на вимоги освітньої ситуації – усе це характеризує креативність, яка можлива лише з опертям на свободу, толерантність, прояв творчої активної позиції. У процесі аналізу креативності не можна оминати її роль у самовираженні, психоемоційному реагуванні на складні моменти освітньої співдії. У цій ситуації вона – важливий механізм сублімації – переспрямування внутрішнього напруження на реалізацію соціально прийнятних цілей, творчості. Отже, креативність, з одного боку, постає як важливий ресурс життєздійснення, з іншого – як риса особистості, що забезпечує продуктивність пізнавальної, навчально-професійної, а в майбутньому професійної діяльності. Водночас розвиток суб'єктності забезпечено самозмінами, які розглядаємо у феноменології креативності.

Основні принципи, з опертям на які в закладі вищої освіти уможлиблюється створення суб'єктнісно-орієнтованого освітнього середовища, ґрунтуються на діалоговому підході через а) забезпечення партнерства між викладачем і студентом; б) надання особистісної значущості опанованому змісту; в) свободу вибору профілю і змісту навчання, організації освітнього процесу (наприклад, вибір форми навчання тощо); г) рефлексивність, що детермінує перманентний процес безперервної освіти впродовж життя. На нашу думку, теоретично очевидною та практично підтвердженою є діалогова співдія (як результат – створення колективного суб'єкта, партнерство, співтворчість тощо), що увиразнює адекватний смисловий контекст творення освітнього процесу ЗВО – зацікавленість у розвитку суб'єктності студента, становленні його професійної позиції та професійної суб'єктності. Підкреслимо, що йдеться, по суті, про двосуб'єктність, де визнається особистісна суб'єктність і викладача, і студента та їх співдії, що забезпечує можливість для саморозвитку. Крім того, актуалізується питання професійної суб'єктності (як викладача, так і студента), адже в сутнісних характеристиках педагогічної діяльності взаємозумовлені зміни суб'єктів становлять основний зміст. Отже, суб'єктнісно-орієнтоване навчання передбачає визнання студента рівноправним учасником освітнього процесу. Його особистий досвід, потреби, цілі та рефлексивні здатності є орієнтирами для організації навчання та оцінювання його результатів.

Наявні напрацювання дають змогу узагальнено репрезентувати ті педагогічні інструменти, які уможлиблюють розвиток суб'єктнісного потенціалу майбутніх педагогів і їх здатності до вияву особистісної та професійної суб'єктності, зокрема, й креативності як їх маркера. Йдеться про:

- діалогічне навчання (колоквіуми, дискусії, дебати детермінують розвиток критичного мислення та культури педагогічного спілкування, спонукають шукати та віднаходити дієві способи налагодження взаємин, продукувати нові ідеї, обстоювати власну позицію);

- проектне навчання, у межах якого в майбутніх педагогів розвивається здатність до планування, самостійного прийняття рішень та формуються такі значущі для педагогічної діяльності навички командної роботи, soft skills. Виконання індивідуальних і колективних проєктів – це завжди творчість, інноваційний погляд на знайомі проблеми, постановка нових завдань, консолідація творчих зусиль, співтворчість та реалізація творчого задуму як ціннісного атрибута освітнього процесу;

- елементи тренінгу або тренінгове навчання, яке уможливує пропрацювання актуальних проблем власного соціального, емоційного розвитку тощо та актуалізацію ресурсів особистісно-професійного зростання майбутніх педагогів, зокрема, пошук конструктивних підходів у міжособистісній взаємодії, розвиток емоційного інтелекту, набуття навичок саморегуляції, медіації, відкриття себе для себе та інших, пошук адекватних способів самовираження;

• рефлексивні практики (портфоліо, рефлексивний щоденник, самоаналіз виконаних завдань, моделювання діяльності та її аналіз, рефлексивне оцінювання), які створюють матрицю професійного становлення майбутнього педагога, бачення ним власного поступу та окреслення цілей професійного зростання, формують авторську позицію в навчанні, забезпечують зміну підходу в опануванні знаннями та набутті компетентностей на основі власної участі в освітньому процесі як експерта;

• коучинг та фасилітація, які сприяють формуванню внутрішньої мотивації навчально-професійної та професійної діяльності водночас уможливають прояв суб'єктності в побудові індивідуальної траєкторії навчання, а також спонукають до смислотворення, у якому вбачаємо значущий результат педагогічної співдії.

Висновки. Ідеї суб'єктнісно-орієнтованого навчання відповідають засадничим орієнтирам освітнього процесу, у якому постулюються принципи людиновимірності та людиноцентрованості. Становлення суб'єктності майбутнього педагога відбувається як процес індивідуалізації його особистого досвіду (і як результат – особистісний розвиток), а також як процес професіоналізації його особистості, тобто осмислення і прийняття цінностей професії, розуміння своєї ролі та місії в навчанні, вихованні та розвиткові дітей. Суб'єктнісно-орієнтоване навчання сприяє активізації особистісного потенціалу студентів, набуттю ними досвіду самостійного прийняття рішень, формує навички саморефлексії та самоорганізації й, що важливо, перетворює освітній процес на простір професійного саморозвитку, де заохочується креативність, пошук нових способів і засобів організації педагогічної співдії, вияв творчого підходу до розв'язання професійних завдань.

Джерела

1. Галян О. Потенціал суб'єктнісно-орієнтованого освітнього процесу у формуванні професійної ідентичності майбутніх педагогів. *Актуальні проблеми дошкільної, початкової та спеціальної освіти в умовах кризових викликів суспільства*: зб. тез допов. Всеукр. наук.-практ. конфер. з міжнар. участю (Івано-Франківськ, 14-15 травня 2025 р.) / Херсонський державний університет. Івано-Франківськ, 2025. С. 150-152.
2. Синергетика і освіта: монографія / за ред. В. Кременя. Київ: Інститут обдарованої дитини, 2014. 348 с.
3. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості. Київ: Міленіум, 2006. 344 с.

Хорошко Олександр Вікторович

Кандидат богословських наук, доцент

ORCID: 0000-0003-1341-1557

Волинська православна богословська академія

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕРКВИ ІСУСА ХРИСТА СВЯТИХ ОСТАННІХ ДНІВ: МІЖНАРОДНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Стаття присвячена аналізу благодійної діяльності Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів (ЦІХСОД). Особлива увага приділена основним напрямкам гуманітарних ініціатив, таким як реагування на надзвичайні ситуації, програми охорони здоров'я, продовольча безпека та сприяння самозабезпеченню. Розглянута співпраця Церкви з міжнародними організаціями та масштаби її впливу, що підтверджується статистичними даними про витрати та волонтерську діяльність. Розглянуто діяльність ЦІХСОД в Україні, зокрема, реагування на гуманітарну кризу, конкретні проекти та роль місцевих членів Церкви. Стаття також обговорює виклики, пов'язані з прозорістю та звітністю, а також етичні міркування щодо нейтралітету в зонах конфлікту. Ключові слова: ЦІХСОД, гуманітарна допомога, Latter-day Saint Charities, самозабезпечення, волонтерська діяльність, Україна, кризове реагування, прозорість, релігійна філантропія, міжнародні партнерства.

Постановка проблеми. У сучасному світі, що стикається з безпрецедентними гуманітарними кризами – від збройних конфліктів до кліматичних катастроф і пандемій – роль недержавних організацій, зокрема релігійних, у наданні допомоги стає дедалі відчутнішою. Ефективність, масштаб, мотивація та прозорість таких ініціатив є предметом постійного аналізу та дискусій. Церква Ісуса Христа Святих Останніх Днів (ЦІХСОД), через свій гуманітарний підрозділ Latter-day Saint Charities (LDSC), є одним з найбільших і найактивніших релігійних гуманітарних учасників у світі.

Проте її діяльність, особливо в таких державах як Україна, що переживає повномасштабне вторгнення, потребує комплексного академічного осмислення. Виникають ключові питання: Які теологічні та організаційні принципи лежать в основі її діяльності? Як еволюціонували її програми? Який реальний масштаб та вплив її

міжнародних ініціатив, зокрема в сферах охорони здоров'я, продовольчої безпеки та надзвичайного реагування? Як реалізується її модель в умовах російсько-української війни? Які виклики щодо прозорості та етики нейтралітету вона вирішує? Відповіді на ці питання мають значення для розуміння механізмів та ефективності сучасної релігійної гуманітарної допомоги.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження гуманітарної діяльності релігійних організацій, зокрема ЦІХСОД, є досить розвиненим серед закордонних дослідників. Роботи таких авторів, як Гітон (Heaton), Бар (Bahr) та Шеффілд (Sheffield) (2005), докладно аналізують соціальну доктрину та історичну еволюцію системи добробуту Церкви, підкреслюючи унікальний акцент на самозабезпеченні. Дослідження Кнаана (Снаан), Бодді (Boddie) та Хенді (Handy) (2005) вказують на значний внесок релігійних громад у волонтерську діяльність та соціальні послуги, де ЦІХСОД часто виділяється за рівнем участі членів. Фернандес (Fernandez) (2010) аналізує трансформацію Церкви від переважно «внутрішньої» організації добробуту до світового гуманітарного учасника після створення LDS Charities у 1980-х.

Офіційні звіти Церкви («Caring for Those in Need») та звіти її партнерів (ЮНІСЕФ, ВПП) є ключовими джерелами кількісних даних про витрати, охоплення та проєкти. Критична література (наприклад, у роботах, що аналізують фінансову прозорість релігійних організацій у США) висвітлює дискусії навколо фінансування Церкви та управління її активами.

Що стосується України, то аналіз гуманітарної ролі ЦІХСОД під час повномасштабної війни є більш фрагментарним і базується переважно на офіційних комюніке ЦІХСОД, новинних репортажах та звітах партнерських організацій (CARE, ВПП, УВКБ ООН), що потребують більш систематичного вивчення.

Таким чином, огляд наявних джерел свідчить, що ключову роль у формуванні уявлення про благодійність ЦІХСОД відіграють її власні публікації та новинні матеріали, офіційні сайти Церкви, організацій, партнерів (UNICEF, WFP, Project HOPE тощо), а також дописи центральних видань («Church News», «Salt Lake Tribune»). Враховуючи цей розрив у дослідженнях, ціллю статті є синтез доступних авторитетних даних про міжнародні ініціативи ЦІХСОД і її український досвід.

Мета статті – аналіз благодійної діяльності Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів через призму її міжнародних ініціатив та специфічного досвіду в Україні, оцінюючи її принципи, організацію, масштаб, вплив, виклики та майбутні перспективи. Відповідно до мети були поставлені такі **завдання**: проаналізувати організаційну структуру, механізми фінансування та управління гуманітарними програмами (Latter-day Saint Charities); охарактеризувати основні напрями міжнародної гуманітарної діяльності (кризове реагування, охорона здоров'я, продовольча безпека, самозабезпечення) та їх масштаб; оцінити стратегію та практику міжнародних партнерств Церкви; розкрити специфіку гуманітарного реагування та роль місцевої громади ЦІХСОД в Україні, особливо в період після 2022 року; узагальнити ключові внески, оцінити ефективність моделі та визначити перспективи подальшої діяльності Церкви в міжнародному та українському контекстах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гуманітарна діяльність ЦІХСОД не є суто соціальною програмою; вона розглядається як невід'ємна частина її божественної місії, безпосередньо впливаючи із заповідей Ісуса Христа про любов до Бога та ближнього (Мф. 22: 36-40). Ця діяльність ґрунтується на реставраціоністській теології, що наголошує на спасінні через Христа, де служіння ближньому є фундаментальною практикою вірних. Це надає зусиллям внутрішню мотивацію, стійкість та довгострокову перспективу, спрямовану на полегшення страждань, сприяння гідності та надання можливостей для служіння усім людям, незалежно від віросповідання чи національності.

Історично, витоки благодійної діяльності ЦІХСОД лежать у створенні Жіночого Товариства Допомоги (Relief Society) у 1842 р. для підтримки членів Церкви. Формалізація програми добробуту відбулася у 1936 р. під час Великої депресії для задоволення потреб своїх вірних. Вирішальним кроком до міжнародної гуманітарної діяльності стало створення LDS Humanitarian Services (нині Latter-day Saint Charities) у 1984 р. у відповідь на голод у Східній Африці, що ознаменувало перехід від внутрішньої допомоги до масштабної підтримки нечленів Церкви по всьому світі. Цей розвиток свідчить про зростання потенціалу та інфраструктури, що дозволяє Церкві реагувати на глобальні потреби за межами своєї безпосередньої громади, підкреслюючи її організаційну зрілість у сфері гуманітарної допомоги.

Latter-day Saint Charities (LDSC) діє як підрозділ відділу соціального забезпечення Церкви. Модель поєднує централізоване стратегічне керівництво з децентралізованою реалізацією на місцях. Ієрархічна структура (області, округи, громади) з переважно волонтерським духовенством забезпечує швидку мобілізацію.

Фінансування програм добробуту та гуманітарної допомоги ЦІХСОД надходить переважно від добровільної підтримки її членів та інших донорів. Важливим і унікальним джерелом є «пожертви від посту», коли члени Церкви добровільно постять два послідовні прийоми їжі раз на місяць та жертвують заощаджені гроші Церкві, спеціально для місцевої та міжнародної допомоги нужденним. Ще одним значним фінансовим внеском є десятина, що використовується для ширших операцій ЦІХСОД, включаючи добробут та гуманітарну допомогу.

Основою цих зусиль є волонтерська діяльність. У 2024 р. члени ЦІХСОД відпрацювали 6,6 мільйона годин на об'єктах соціального забезпечення ЦІХСОД, у службових місцях та громадських проєктах. У 2022 р. ця цифра становила 6,3 мільйона годин.

ЦІХСОД реалізує численні програми у сферах надзвичайного реагування, охорони здоров'я, продовольчої безпеки та сприяння самозабезпеченню. Зокрема, Церква оперативно реагує на стихійні лиха: запаси допомоги та мережа волонтерів дозволяють швидко доставляти необхідне.

Програми охорони здоров'я охоплюють забезпечення доступу до чистої води, лікування запобіжної сліпоти та навчання медичних працівників. Понад 7 млн людей отримали доступ до чистої води завдяки програмам Церкви.

Вагоме місце займають проєкти продовольчої безпеки. Через ферми, заводи та навчальні центри ЦІХСОД підтримує тисячі сімей, сприяючи їхній економічній стійкості. Окрім короткотермінової допомоги, діють програми довготривалого працевлаштування та інтеграції – Deseret Industries і служби для іммігрантів.

ЦІХСОД активно співпрацює з міжнародними та місцевими організаціями. Серед ключових партнерів – Всесвітня продовольча програма (ВПП), ЮНІСЕФ, УВКБ ООН, CARE International, Project HOPE, Rotary International та ін.

Попри окрему критику фінансової прозорості у США, Церква щорічно публікує звіти з деталізацією витрат і кількості волонтерських годин. Це свідчить про прагнення організації бути підзвітною у сфері благодійної діяльності.

Щодо благодійної діяльності ЦІХСОД в Україні, то варто сказати, що діяльність церкви на нашій території розпочалася у 1991 р., після послаблення релігійних обмежень у СРСР. Ранні гуманітарні зусилля включали пожертви продуктів харчування та одягу від членів Церкви зі США та Німеччини у 1992-1993 рр., а також велику жертву медикаментів у 1995 р.

З початком повномасштабної війни у 2022 р. Церква швидко мобілізувала ресурси: місіонери були евакуйовані, а члени громад надавали допомогу біженцям і переселенцям.

Завдяки партнерству з CARE та ВПП, було забезпечено продукти харчування, притулки та медичну допомогу десяткам тисяч людей. У 2024 р. в Україні реалізовано понад 50 проєктів, що охопили як короткотермінову допомогу, так і підтримку у сферах охорони здоров'я та енергозбереження.

Важливою особливістю є залучення місцевих громад, які забезпечують швидку доставку допомоги та комунікацію з бенефіціарами.

Висновки. Благодійна діяльність ЦІХСОД є прикладом стійкого та ефективного релігійного філантропізму, що має значний як міжнародний, так і український вплив. Її досвід демонструє, що поєднання глибоких теологічних принципів із практичними моделями самозабезпечення та широким партнерством дозволяє ефективно відповідати на найскладніші гуманітарні кризи.

ЦІХСОД демонструє унікальну модель поєднання релігійних засад, фінансової стабільності та волонтерства. Водночас Церква стикається з викликами щодо повної фінансової прозорості та необхідності дотримання нейтралітету у зонах конфлікту.

Подальші дослідження можуть зосередитися на оцінці ефективності програм самозабезпечення, адаптації стратегії до нових викликів, а також аналізі впливу волонтерської діяльності у воєнних умовах.

Джерела.

1. Aid to Ukrainians in a year of conflict: How the Church and its members worldwide have helped // <https://www.thechurchnews.com/global/2023/2/24/23613092/ukraine-conflict-anniversary-church-help-donations-aid-refugees/>
2. Arrington, L. J. Great Basin Kingdom: An Economic History of the Latter-day Saints, 1830-1900. Urbana: University of Illinois Press, 1993.
3. Bushman, R. L. Joseph Smith: Rough Stone Rolling. New York: Alfred A. Knopf, 2005.

4. Caring for Those in Need. 2022 Annual report of the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints // https://assets.churchofjesuschrist.org/e1/cd/e1cd71b7b39511edbbe0eeeee1eab7e44942d10/welfare_caring_for_those_in_need_2022_annual_report.pdf
 5. Caring for Those in Need. 2023 summary of the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints // https://philanthropies.churchofjesuschrist.org/siteassets/humanitarian/welfare_2023_annual_report_caring_for_those_in_need.pdf
 6. Caring for Those in Need // <https://www.churchofjesuschrist.org/study/manual/gospel-topics/caring-for-those-in-need-study-guide?lang=eng>
 7. Cnaan, R. A., Boddie, S. C., & Handy, F. Religious Congregations as Social Services Providers: Services, Capacity, Culture, and Institutional Arrangements. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 34(4), 458-486. DOI: <https://doi.org/10.1177/0899764005279789>
 8. Church spends \$1.36 billion to care for those in need during 2023, annual summary outlines // <https://www.thechurchnews.com/living-faith/2024/03/21/caring-for-those-in-need-annual-summary-donations-volunteers-humanitarian-aid-service/>
 9. Crisis in Ukraine: How to Help // <https://www.projecthope.org/news-stories/responses/crisis-in-ukraine-how-to-help/>
 10. Heaton, T. B., Bahr, S. J., & Jacobson, C. K. *A Statistical Profile of Mormons: Health, Wealth, and Social Life*. New York: Edwin Mellen Press, 2005.
 11. The Church of Jesus Christ and UNICEF Collaborate to Strengthen Health Systems to Keep Mothers and Children Healthy and Safe // <https://www.unicefusa.org/press/church-jesus-christ-and-unicef-collaborate-strengthen-health-systems-keep-mothers-and>
 12. The Church of Jesus Christ and World Food Programme Fund Emergency Response Center in the Caribbean // <https://newsroom.churchofjesuschrist.org/article/world-food-programme-church-of-jesus-christ-10-years>
 13. 2022 report: Church expenditures total more than \$1 billion for those in need // <https://www.thechurchnews.com/living-faith/2023/3/22/23650876/2022-caring-for-those-in-need-annual-report-donations-volunteers-humanitarian-projects/>
- Rethinking Righteousness in the Shadow of War / by Patrick Mason // <https://publicsquaremag.org/faith/gospel-fare/rethinking-righteousness-in-the-shadow-of-ukraine-a-latter-day-saint-perspective/>

UDC: 811.111'276.6:371.3(075.8)

Yaroslava Fedoriv

Candidate of Philology, Associate Professor

ORCID: 0000-0001-5915-9428

The National University of "Kyiv-Mohyla Academy"

Mariya Fedoriv

MA in Philology

ORCID: 0009-0000-8460-970X

The National University of "Kyiv-Mohyla Academy"

Iryna Semiankiv

ORCID: 0009-0001-3734-5155

The National University of "Kyiv-Mohyla Academy"

Iryna Pirozhenko

ORCID: 0000-0001-5061-1625

The National University of "Kyiv-Mohyla Academy"

National University of the Security Service of Ukraine

DISTINCTION BETWEEN A PARAGRAPH AND AN ESSAY: A STRATEGY FOR TEACHING 1st-YEAR EFL STUDENTS FOR INTERNATIONAL ENGLISH CERTIFICATION EXAMS

For EFL candidates taking international English certification exams (e.g., IELTS, TOEFL, Cambridge Assessment English), a significant, yet often overlooked, problem is their inexperience in distinguishing between paragraph and essay structures. This impacts writing coherence, effective detail use, and overall task fulfillment. This paper defines specific attributes of each writing form, emphasizing the importance of their accurate application for English proficiency assessments. Keywords: academic writing, coherence, EFL, essay, paragraph.

1. Introduction.

International English certification examinations play a key role in assessing global academic and professional opportunities. Success in the writing sections of these assessments requires not only language accuracy but also the ability to construct well-organized, coherent, and contextually appropriate responses. Based on frequent observations, the **research problem** addressed in this paper is the difficulty that novice English as a Foreign Language (EFL) writers encounter in distinguishing between the structural and functional requirements of a single paragraph and a multi-paragraph essay. This challenge often results in failure to meet the written component requirements of international examinations, particularly among students aiming for B2-C1 proficiency. This deficiency, along with other common

errors [3], critically affects the key performance criteria – specifically *Task Achievement/Response* and *Coherence and Cohesion*, –ultimately lowering final scores.

The goal of this paper is to clarify the distinction between paragraphs and essays, thus facilitating a necessary restructuring of the "writing mindset" among Ukrainian EFL students. Specifically, this conceptual shift aims to align their first-language rhetorical patterns with the Anglo-Saxon structural conventions that underlie international English certification exams. To achieve this, the **research method** involves a comparative analysis of writing tasks featured in internationally recognized English proficiency examinations, including *TOEFL* [6], *IELTS* [1; 4], and *Cambridge Assessment English* [2]. Within these frameworks, we aim to describe the specific structural and functional requirements for effective paragraph and essay construction. Based on this analysis, we propose didactic guidelines intended to enhance academic writing instruction and improve exam performance among EFL students.

2. Writing Tasks in International English Proficiency Exams.

International English proficiency exams such as *TOEFL*, *IELTS*, and *Cambridge Assessment English* assess writing skills through specific task formats and certain evaluation criteria, with all emphasizing clarity, coherence, and task completion.

TOEFL iBT includes two writing tasks: an Integrated Task, based on reading a short passage, listening to a related lecture, and writing a response integrating both sources; and an Independent Task, including writing an opinion-based essay on a given topic. *TOEFL* prioritises the academic style, coherent argumentation, and source integration [8].

IELTS Academic Writing includes Task 1, requiring the description and interpretation of visual data (graphs, charts, or diagrams), and Task 2, a discursive essay that addresses a problem or opinion. The assessment criteria include task completion, lexical choice, grammatical accuracy, coherence and cohesion [7].

Cambridge Assessment English offers level-specific examinations such as B2 First, C1 Advanced, and C2 Proficiency, each including two writing tasks. These vary in genre: essays, articles, reports, letters, or reviews, depending on the level, and emphasise the linguistic accuracy, style, organisation, and relevance to the topic. Higher levels require a more sophisticated argumentation and the register control [5].

Overall, while task types and genres differ, a common requirement across all exams is the ability to clearly organise ideas, use the appropriate language, and directly respond to the task.

3. Defining the Paragraph and the Essay.

While both paragraphs and essays are fundamental units of writing assignments, their scale, purpose, and internal organisation significantly differ. Recognising these differences is the foundation of an effective writing strategy in the examination context.

3.1. The Paragraph: A Unit of Focused Thought.

A paragraph may be defined as a self-contained unit of discourse that typically develops a single main idea. Its design emphasizes conciseness and a unified focus, following the conventions of clear and efficient written communication.

3.1.1. Cultural distinctions in thought organisation.

The organisation of written discourse apparently reflects underlying cultural patterns of cognition and rhetorical tradition. In Anglo-Saxon academic writing, for instance, a paragraph generally follows a linear or "staircase" model. In this format, the main idea is expected to be stated immediately in the topic sentence, followed by a logical chain of supporting evidence, illustrations, or analysis. Each subsequent sentence builds upon the previous one step-by-step, supporting the central thesis. This rhetorical model prioritises clarity, directness, coherence, and linear development of thought.

In contrast, Ukrainian writing often employs a more inductive or "spiral" approach. The central idea may not be stated at the outset but rather emerges gradually through broader speculation, context, historical reflection, or philosophical framing. A typical paragraph may begin with general observations or background information, with the main claim unfolding later as a culmination of this piece of discourse.

For example, while an Anglo-Saxon paragraph on environmental policy might begin with the clear assertion, "Government regulation is essential for climate change mitigation," a Ukrainian paragraph might first reflect on humanity's evolving relationship with nature before arriving at a comparable conclusion. This "rhetorical spiral" should not be viewed as a lack of structure; rather, it represents a cultural mode of constructing meaning through implication and interpretive details rather than immediacy.

Understanding this distinction is particularly important for students preparing for international English proficiency exams such as *IELTS* or *TOEFL*, as well as for those applying for exchange or mobility programmes. Ukrainian applicants need to recognise that their target settings prioritise the "staircase" paragraph model, which enables writers to meet examination requirements by confidently articulating a topic sentence and directly supporting it with relevant examples and arguments. This will enhance communicative clarity, ensuring that their ideas are accessible to an international readership, and strengthen the text structure, presenting a paragraph as a focused, cohesive unit.

Mastering this linear paragraph structure does not imply a rejection of one's native rhetorical conventions. Rather, it equips students with an additional discourse strategy, expanding their communicative competence, ability to develop a written unit potentially contributing to the broader argument, and adaptability in multilingual and multicultural academic environments.

3.1.2. Linear Paragraph Structure.

Topic Sentence. A paragraph contains a clear topic sentence, usually at the beginning, which explicitly states the central idea or argument of that specific paragraph.

Supporting Details. All subsequent sentences within the paragraph serve to elaborate, explain, provide evidence for, or exemplify the idea introduced in the topic sentence. This can include facts, statistics, examples, anecdotes, or expert opinions.

Unity. A well-constructed paragraph exhibits unity; every sentence should directly relate to and support the topic sentence. Information that diverges from this central idea should be omitted or moved to another paragraph.

Cohesion. Ideas within a paragraph are linked through transition words, pronoun references, and logical connectors, ensuring a smooth flow from one sentence to the next.

A *concluding sentence* (optional) may summarize the main point of the paragraph or transition to the next, though this is not always strictly required.

Word Count and Application. Examination tasks requiring a paragraph (e.g., describing a graph in *IELTS* Academic Writing Task 1, or providing a brief explanation) demand precision and economy of words, typically adhering to stricter word limits (e.g., 50-150 words per distinct piece of writing).

3.2. The Essay: A Developed Argument.

An essay, in contrast, is a longer, more complex piece of writing that develops a *central thesis or argument* through a series of paragraphs. It is designed for the comprehensive exploration of a theme and sound argumentation.

A well-structured essay begins with a compelling *introduction* designed to immediately capture the reader's attention and broadly introduce the topic. Following this, it provides essential background information, setting the stage for the discussed issue. Normally, the introduction focuses on a clear *thesis statement*, which explicitly states the essay's main purpose or argument.

Following the introduction, the essay develops through its *body paragraphs*, each focused on a single, distinct idea that directly supports or explores the main thesis. Every body paragraph typically starts with *its own topic sentence*, which presents the central idea of the paragraph. It is followed by supporting details, concrete examples, and analysis, all ensuring the internal unity and cohesion within the paragraph. The progression of the body paragraphs should be ordered logically and coherently, moving from general concepts to specific details, from cause to effect, from a problem to its solution, or by presenting points and counterpoints, all smoothly connected by appropriate transitional devices.

Finally, the essay *concludes* in a structurally distinct paragraph restating the thesis, reinforcing the central argument, and presenting a concise summary of the main points, briefly reiterating the key ideas discussed in the body paragraphs without introducing any new information. The essay ends with a final thought or implication, which might be a broader reflection, a prediction, a recommendation, or a call to action, providing a sense of closure for the reader. When applying this structure to essay tasks in exams like *IELTS* Academic / General Writing Task 2 or *TOEFL* Independent Writing, it is important to remember that they generally require significant development, typically exceeding 250 words, allowing for a more detailed and comprehensive argument.

4. EFL Writing Instruction Focus.

The failure to distinguish between paragraph and essay writing can lead to several critical errors:

4.1. Task Misinterpretation and Under / Over-Development.

A common pitfall is writing an essay-length response when a focused paragraph is required, or conversely, attempting to condense an essay's amount of arguments into a single, bulky paragraph. As a consequence, for shorter

tasks, excessive length often indicates a lack of conciseness and focus, potentially leading to irrelevant content, while for essay tasks, a single-paragraph response will lack the required depth, development, and comprehensive argumentation, resulting in a low score for "Task Achievement."

4.2. *Insufficient Argumentation and Detail.*

An essay demands a higher level of critical thinking and detailed argumentation, while a paragraph requires focused, concise support for a single point. Consequently, failing to provide points with sufficient examples, explanations, and analysis in an essay, or on the contrary, including excessive and irrelevant detail in a paragraph, both deteriorate the overall quality of the response.

4.3. *Compromised Coherence and Cohesion.*

When ideas are inappropriately arranged (e.g., multiple different ideas in one paragraph or a single idea stretched across many thin paragraphs), the logical flow of the argument breaks down. As a result, examiners, who look for clear organisation both within and between paragraphs, will devalue disordered ideas or a lack of clear transitions and penalise the scores in the "Coherence and Cohesion" criterion.

5. *Conclusion.*

In summary, the ability to distinguish between a paragraph and an essay plays a crucial role in meeting the structural and functional expectations of international English certification exams. This distinction influences task performance at different levels, including assignment interpretation, content organisation, development, and coherence. Candidates' success often depends on their capacity to match their written output with task-specific requirements, whether constructing a concise paragraph or developing a multi-paragraph essay.

Such competence involves not only text creation but also higher-level cognitive skills, including analytical reading of assignments, targeted planning, and reflective revision. When this skill set is cultivated systematically, it contributes to communicative precision and improved task completion, enhancing overall examination outcomes.

Beyond its immediate pedagogical usage, the discussion of paragraph and essay structures suggests broader discussions of contrastive rhetoric. It foregrounds the cultural dimensions of writing conventions and supports the development of students' rhetorical adaptability in different academic contexts. Consequently, the findings presented here serve both as a practical resource for Ukrainian EFL instruction and as a contribution to the theoretical discourse on writing pedagogy and cross-cultural academic literacy.

Sources.

1. British Council, IDP, & Cambridge Assessment English. (2026). *IELTS Writing Task 2 band descriptors (public version)*. <https://www.ielts.org/about-ielts/ielts-writing-test>
2. Cambridge Assessment English. (2021). *B2 First for Schools handbook*.
3. Cambridge University Press. (2010). *Common Mistakes at CAE and how to Avoid Them*. <https://www.cambridgeenglish.org/exams-and-tests/qualifications/>
4. Cambridge University Press. (2014). *The official Cambridge guide to IELTS*. Cambridge University Press.
5. Cambridge Writing Checker. (n.d.). *Exploring Different Types of Writing Tasks in Cambridge Exams*. Retrieved from <https://cambridgewritingchecker.com/blog/exploring-different-types-writing-tasks-cambridge-exams>
6. Educational Testing Service (ETS). (2020). *The official guide to the TOEFL test* (6th ed.). McGraw Hill. <https://www.ets.org/toefl/test-takers/ibt/about/content/writing.html>
7. IELTS. (2025). *IELTS General Training Writing Format*. Retrieved from <https://ielts.org/take-a-test/test-types/ielts-general-training-test/ielts-general-training-format-writing>
8. ETS. (2025). *TOEFL iBT Writing Section*. Retrieved from <https://www.ets.org/toefl/test-takers/ibt/about/content/writing.html>

Note on the Use of Artificial Intelligence. This article was proofread with the assistance of GPT (OpenAI), an AI-powered language model, to support non-native English authors in enhancing written clarity. While the tool provided suggestions to improve linguistic quality, the final content was reviewed and approved by the authors, who take full responsibility for any errors or inaccuracies.

**Бізнес, адміністрування та право, безпека,
готельно-ресторанна справа, туризм та рекреація****Катихін Євгеній Олегович**

ORCID: 0009-0008-1994-5051

*Департамент логістики та закупівель**Національного комітету Товариства Червоного Хреста України***ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА БІЗНЕСУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ
ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН**

У XXI столітті сталий розвиток перетворився з етичного постулату на імператив глобальної політики, що потребує злагодженої взаємодії всіх секторів суспільства. У зв'язку з цим Цілі сталого розвитку (ЦСР), проголошені Генеральною асамблеєю ООН у 2015 році, стали інтегративною платформою, що орієнтує держави, бізнес і громадянське суспільство на досягнення соціальної справедливості, економічної стійкості та екологічного балансу. З огляду на комплексність і міжгалузевий характер ЦСР, ключову роль у їх реалізації відіграє ефективна взаємодія органів публічного управління та бізнесу [1].

Публічне управління у цій площині набуває нових функціональних ознак. Воно перестає бути виключно вертикальною владною системою й трансформується у відкриту, мережеву модель, яка передбачає партнерське співробітництво з недержавними акторами. Бізнес, у свою чергу, уже не може залишатися ізольованим від глобальних викликів – його місія поступово виходить за межі отримання прибутку та набуває характеристик соціальної та екологічної відповідальності. Це потребує розроблення нової парадигми взаємодії, де інтереси держави й бізнесу не протиставляються, а інтегруються задля досягнення спільного блага.

У цьому контексті стратегічне партнерство між органами публічного управління та бізнесом розглядається як ключовий механізм локалізації та імплементації Цілей сталого розвитку. Держава має інституційну спроможність координувати зусилля, розробляти політики, встановлювати регуляторні рамки та створювати стимули, що сприяють добровільній інтеграції принципів сталості у корпоративні стратегії. Бізнес, у свою чергу, володіє фінансовими ресурсами, інноваційним потенціалом та здатністю швидко реагувати на зміни, що робить його важливим суб'єктом у досягненні ЦСР, зокрема в галузях освіти, енергетики, інфраструктури, охорони здоров'я та зайнятості.

Одним із ефективних форматів такої взаємодії є державно-приватне партнерство, що дозволяє поєднати капітал, експертизу та управлінську відповідальність обох сторін. У межах ЦСР цей підхід є особливо релевантним для проєктів, спрямованих на розвиток інклюзивної інфраструктури, зменшення нерівності, екологічну модернізацію, цифрову трансформацію та енергетичну ефективність. Крім того, реалізація спільних ініціатив у форматі корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) у партнерстві з органами публічного управління посилює соціальний вплив діяльності підприємств, сприяючи підвищенню довіри та легітимності [2].

Особливу увагу слід приділити інституційним аспектам взаємодії. Ефективна реалізація ЦСР потребує не лише нормативно-правового забезпечення, але й формування інклюзивних механізмів прийняття рішень, які враховують інтереси бізнес-спільноти. До таких механізмів належать дорадчі ради, платформи для публічно-приватного діалогу, індикативні системи оцінювання внеску бізнесу в досягнення ЦСР, а також цифрові інструменти моніторингу та звітності на основі ESG-критеріїв (екологічних, соціальних та управлінських).

В умовах воєнного конфлікту та поствоєнної відбудови України потреба в такій взаємодії зростає в геометричній прогресії. Сектор бізнесу відіграє провідну роль у забезпеченні економічної стабільності, створенні нових робочих місць, відновленні критичної інфраструктури, участі в гуманітарних ініціативах та екологічній реабілітації територій. Завдання органів публічного управління – не лише формулювати політику сталого розвитку, але й створювати механізми, що дозволяють залучити бізнес до її реалізації через прозору регуляторну політику, податкові стимули, доступ до фінансування, включення бізнесу до національних стратегій з виконання ЦСР.

Отже, взаємодія органів публічного управління та бізнесу у реалізації Цілей сталого розвитку ООН є не лише питанням координації, але й системним викликом формування нової моделі соціально відповідального врядування. Її основою є спільні цінності, взаємна відповідальність, стратегічне бачення та прозорі правила взаємодії. Успішна реалізація такої моделі забезпечить не лише ефективність публічного управління, але й підвищення конкурентоспроможності національної економіки та соціальної згуртованості суспільства в умовах глобальних викликів.

Джерела.

1. Грачова Я. П. ISSN 2415-8453. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024 рік. Том 9. № 3. Роль держави та громадських організацій у підтримці соціальної відповідальності бізнесу. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-22>
2. Кравчук Ю. В. Аспекти соціальної відповідальності бізнесу в системі державної політики сталого розвитку країни. Український журнал прикладної економіки та техніки. № 2. 2021. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2021-2-23>

Марцинюк Євгеній Олександрович

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ БУДІВЕЛЬНОГО РУЙНУВАННЯ В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ: ОРГАНІЗАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ І ТЕХНІЧНА ІНФРАСТРУКТУРА

На національному рівні в Україні відсутня цілісна система нормативного регулювання управління відходами саме в контексті масових руйнувань унаслідок війни. Діюча законодавча база (Закон України «Про управління відходами» 2022 року, Стратегія управління відходами до 2030 року) не містить окремих положень щодо поводження з будівельними відходами, що утворюються внаслідок збройного конфлікту [1-2], що створює інституційний вакуум, що унеможливує швидке реагування на надзвичайні виклики.

На місцевому рівні громади, особливо в постраждалих регіонах, не мають затверджених планів дій, регламентів чи процедур щодо сортування, збору, переробки або безпечного зберігання відходів руйнувань. Проблемним залишається також відсутність кадрового забезпечення: органи місцевого самоврядування часто не мають фахівців у сфері екологічного менеджменту, технічного аудиту чи кризового реагування. У результаті рішення ухвалюються ситуативно, без належної оцінки впливу на довкілля та соціально-економічні наслідки.

Незважаючи на це, спостерігається активізація окремих громад у межах пілотних проєктів міжнародної технічної допомоги (USAID, GIZ, UNEP, U-LEAD), які підтримують створення локальних центрів переробки, впровадження цифрових платформ інвентаризації руйнувань і розробку регіональних програм управління залишками будівельних матеріалів. Ці ініціативи мають потенціал стати основою для формування повноцінної національної моделі інституційного забезпечення в цій сфері.

У зв'язку з масштабом викликів, спричинених воєнними руйнуваннями, одні громади самостійно не в змозі забезпечити ефективне управління відходами. У цьому контексті міжмуніципальне співробітництво розглядається як стратегічно важливий інструмент для оптимізації ресурсів, зниження витрат та підвищення екологічної стійкості.

Згідно із Законом України «Про співробітництво територіальних громад», можливі кілька форм міжнародного співробітництва:

- спільне фінансування об'єктів;
- делегування повноважень однією громадою іншій;
- створення спільних установ чи комунальних підприємств.

У сфері управління відходами руйнувань перспективним є створення спільних регіональних центрів сортування та утилізації, які обслуговуватимуть кілька територіальних громад. Також можливе координування закупівель обладнання (дробарок, пресів, навантажувачів) та розробка єдиних логістичних схем переміщення відходів.

Ефективне управління відходами руйнувань передбачає впровадження логістичних рішень, які враховують географічну розподіленість пошкоджених об'єктів, обсяг та тип відходів, безпекові ризики та

транспортну доступність. Наразі більшість громад здійснює переміщення відходів у ручному режимі, що веде до дублювання маршрутів, нераціонального використання техніки та ресурсів.

Оптимізація можлива за умови впровадження цифрових карт-схем з нанесенням локацій руйнувань, обсягів залишків та маршрутів транспортування. Доцільним є використання дронів для фіксації зон пошкоджень, а також інтеграція геоінформаційних систем (ГІС) у діяльність муніципалітетів. Ці інструменти дають змогу будувати моделі навантаження на довкілля, прогнозувати накопичення відходів та обирати оптимальні майданчики для сортування чи тимчасового зберігання.

Ключовим елементом є логістична інфраструктура: транспортні хаби, контейнери для небезпечних фракцій, пересувні дробарки, навантажувальні механізми. Важливо, щоби така інфраструктура була мобільною та адаптивною, оскільки ситуація в регіонах може змінюватися під впливом бойових дій або погодних умов.

Комплексний підхід до управління відходами руйнувань вимагає синергії між інституційним потенціалом громад, технічною спроможністю та міжмуніципальною солідарністю. Недостатність одного з компонентів знижує ефективність усієї системи. Тому необхідна державна політика, яка стимулює кооперацію, надає шаблони організаційних рішень, підтримує цифрову трансформацію логістичних процесів і формує екологічно орієнтоване регуляторне середовище.

Джерела.

1. Закон України «Про управління відходами» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 17, ст.75). Офіційний сайт Верховної Ради України. Електронний ресурс. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>
2. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року. Урядовий портал. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/250431673>
3. Закон України «Про співробітництво територіальних громад». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 34, ст.1167). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>

Шаповалов Олександр Вікторович

ORCID: 0009-0006-8703-9451

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ ВИРОБНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗИ

У XXI столітті виробничо-поліграфічна галузь переживає фундаментальні трансформації, зумовлені глибокими структурними зрушеннями у світовій економіці, стрімкою цифровізацією, зміною споживацьких переваг, а також загостренням екологічних, етичних та ресурсних викликів. На перетині традиційного друкарства, новітніх інформаційних технологій і концепцій сталого розвитку формуються нові глобальні тренди, які докорінно змінюють функціональні, виробничі та управлінські моделі в поліграфії.

Однією з провідних тенденцій є цифрова трансформація галузі, яка охоплює впровадження цифрових друкарських технологій (digital printing), автоматизацію процесів переддрукарської підготовки, використання систем комп'ютерного дизайну, обробки зображень і управління кольором. Перехід від аналогових технологій до цифрових дозволяє забезпечити високу гнучкість виробництва, друк малими тиражами, персоналізацію продукції та скорочення часу на виготовлення. Водночас цифровізація створює запит на нові компетенції персоналу, потребує значних інвестицій у модернізацію обладнання та зумовлює зростання конкуренції між класичними та ІТ-орієнтованими компаніями.

Другим ключовим трендом є екологізація виробничих процесів. В умовах посилення міжнародного регулювання щодо викидів, утилізації відходів, використання хімічних барвників та полімерних матеріалів, поліграфічні підприємства змушені інтегрувати принципи екологічної відповідальності. Серед пріоритетів – запровадження безвідходного виробництва, використання екологічних чорнил на водній основі, біорозкладних носіїв, сертифікованого паперу (FSC, PEFC), впровадження енергозберігаючих технологій. Екологічна модернізація є не лише викликом, але й конкурентною перевагою в умовах формування «зелених» ланцюгів постачання.

Не менш важливою є тенденція інтеграції поліграфії з суміжними галузями, зокрема пакування, маркетингу, виробництва електроніки, текстилю та дизайну. Утверджується мультифункціональна поліграфія, яка виходить за межі друкування книг, газет чи журналів. Вектор розвитку спрямовується на інноваційні напрями: 3D-друк, функціональний друк (printed electronics), smart-packaging, доповнена реальність (AR),

нанесення інтерактивних елементів (QR-коди, NFC-мітки). Такі міждисциплінарні продукти потребують інтеграції поліграфічного виробництва з ІТ, електротехнікою, сенсорикою, що ставить перед підприємствами завдання трансформації бізнес-моделей [1].

Окремим блоком глобальних змін є зміна споживачьких пріоритетів, що виявляється у зростанні попиту на персоналізовану, емоційно заряджену, екологічну та інтерактивну друковану продукцію. Сучасний споживач очікує високого рівня сервісу, швидкого реагування, можливості комунікації з брендом через друковані носії. Водночас відбувається відхід від масового друку, натомість розвивається концепція «друк на вимогу» (print-on-demand), яка базується на прямій взаємодії з клієнтом, мінімізації запасів та скороченні циклу постачання [2].

На цьому тлі загострюються і виклики соціально-економічного характеру, які стосуються як глобального ринку праці, так і ситуації в окремих країнах. Автоматизація та цифровізація призводять до вивільнення традиційних робочих місць, що вимагає реалізації програм професійної перекваліфікації кадрів. Водночас у багатьох країнах галузь стикається з дефіцитом фахівців нових поколінь – дизайнерів, операторів цифрового друку, інженерів-мехатроніків. Таким чином, виникає потреба у модернізації освітніх програм, створенні партнерств між поліграфічними компаніями, університетами та науковими центрами.

Крім того, не можна ігнорувати геополітичні та логістичні виклики, які істотно впливають на виробничо-поліграфічну сферу. Зокрема, порушення ланцюгів постачання через пандемії, війни, торговельні обмеження або енергетичні кризи призводять до дефіциту сировини, зростання цін на папір, барвники, витратні матеріали. Відповіддю на ці виклики стає диверсифікація постачальників, локалізація виробництва, розвиток вторинної переробки та перехід до циркулярної економіки в поліграфічному секторі.

Не менш складним є виклик інтелектуалізації галузі, який полягає в необхідності впровадження систем штучного інтелекту, великих даних, хмарних сервісів у процеси прогнозування попиту, планування виробництва, управління якістю та забезпечення кібербезпеки. Цифрова аналітика та предиктивне управління відкривають нові можливості для оптимізації поліграфічних процесів, однак потребують зміни організаційної культури та впровадження інноваційного менеджменту [3].

Таким чином, виробничо-поліграфічна галузь перебуває на роздоріжжі, де традиційні моделі стикаються з викликами нового технологічного і соціального укладу. Глобальні тенденції – цифровізація, екологізація, інтеграція, персоналізація, інтелектуалізація – потребують гнучкої адаптації, стратегічного мислення, інвестицій в інновації та людський капітал. Успішна трансформація можлива лише за умови розробки системної галузевої політики, формування кластерів розвитку, інституційної підтримки та глобального партнерства. Саме поєднання фундаментального аналізу й прикладного впровадження дозволить поліграфічній індустрії зберегти свою значущість у цифровому столітті, трансформувавшись у високотехнологічну та креативну сферу.

Джерела.

1. Drupa Global Trends Report 2023. 9th drupa Global Trends Report: Executive Summary. Messe Düsseldorf / Printfuture / Wissler & Partner. https://www.pack-print.de/pdf/drupa-9th-Global-Trends.pdf?utm_source=chatgpt.com
2. Bisht, K., Gurusamy, M., & Ghosh, S. (2025). Digital Printing in Textiles: Navigating the New Frontier of Customization and Sustainability. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/390614306_DIGITAL_PRINTING_IN_TEXTILES_NAVIGATING_THE_NEW_FRONTIER_OF_CUSTOMIZATION_AND_SUSTAINABILITY
3. Yugandhara, R. Y. (2024, лютий 6). Digital Printing Market Size, Share & Industry Growth Report. ResearchGate. <https://www.researchgate.net/publication/377983563>

**Інженерія, виробництво, транспорт, будівництво,
природничі науки, математика та статистика****Романюк Олександр Никифорович**

ORCID: 0000-0002-2245-3364

*Вінницький національний технічний університет***ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ВІЗУАЛІЗАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

Дисципліна «Візуалізація результатів наукових досліджень» займає важливе місце в освітньому процесі підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій, інженерії програмного забезпечення [1-7]. Її викладання має свою специфіку, яка зумовлена міждисциплінарним характером предмету, що поєднує знання з комп'ютерної графіки, статистики, програмування, баз даних, а також наукової комунікації та дизайну. Основна мета курсу – навчити студентів ефективно представляти результати досліджень за допомогою візуальних засобів, таких як графіки, діаграми, інформаційні панелі, інтерактивні візуалізації тощо.

Особливістю викладання є практична спрямованість, що вимагає широкого використання прикладного програмного забезпечення. Викладачі повинні мати змогу поєднувати теоретичні знання з демонстрацією реальних кейсів, у яких візуалізація відіграє ключову роль у прийнятті рішень або формуванні висновків з даних. Це зумовлює потребу в адаптації змісту курсу до потреб конкретних освітніх програм та дослідницьких інтересів студентів. Зокрема, у магістратурі доцільно враховувати тематику курсових і дипломних робіт студентів для створення індивідуалізованих завдань на візуалізацію.

Особливості викладання дисципліни «Візуалізація результатів наукових досліджень» для аспірантів полягають у високому рівні наукової орієнтованості, індивідуалізації навчання та міждисциплінарній інтеграції. На цьому рівні освіти основна мета курсу полягає не лише у засвоєнні засобів візуалізації, а й у формуванні глибокого розуміння ролі візуалізації як інструменту наукової аргументації, комунікації та підтвердження гіпотез. Викладання орієнтоване на підтримку власної дослідницької діяльності аспірантів, тому тематика завдань і прикладів має бути тісно пов'язана з темами їхніх дисертаційних робіт.

Важливою особливістю є акцент на критичному аналізі і вдосконаленні наявних підходів до візуального представлення даних у науковій літературі, а також на опануванні стандартів міжнародних наукових журналів і конференцій щодо оформлення графіків, діаграм і візуальних ілюстрацій. Аспіранти повинні навчитися не лише будувати інформативні графіки, а й забезпечувати їх відповідність принципам достовірності, відтворюваності та наукової етики. Викладання включає аналіз реальних прикладів з провідних видань, практику оптимізації подання результатів для рецензентів, а також розгляд типових помилок, які знижують наукову цінність візуалізацій.

Зміст курсу передбачає вивчення складніших підходів до візуалізації багатовимірних, часових, просторових і ймовірнісних даних, що часто є результатами складних експериментів або симуляцій [2]. Особлива увага приділяється інтерактивним візуалізаціям, автоматизації побудови графіків за допомогою скриптів, обробці великих масивів наукових даних у різних середовищах. Методика викладання передбачає інтенсивну індивідуальну роботу: аспірантам пропонується створити портфоліо візуалізацій для власної дисертаційної теми, підготувати графічний супровід для конференцій, сформувати візуальні узагальнення результатів для аналітичних звітів або презентацій. Доцільно залучати аспірантів до обговорення, рецензування візуалізацій один одного, що сприяє розвитку навичок наукової дискусії.

Оскільки аспіранти повинні бути здатними самостійно вести дослідження, дисципліна також має включати розгляд методів валідації візуалізацій, тестування сприйняття результатів, застосування метрик якості візуального представлення даних та основ когнітивної ергономіки. Крім того, аспіранти знайомляться з можливостями візуальної аналітики, зокрема побудовою дашбордів, розробкою сценаріїв дослідницького інтерфейсу, створенням інфографіки для широкої аудиторії, включаючи нефхівців.

У процесі викладання дисципліни аспірантам особливу увагу приділяють індивідуальним консультаціям, аналізу конкретних кейсів з їхніх наукових розвідок, а також адаптації інструментів візуалізації до специфіки

предметної галузі. Такий підхід забезпечує максимальну релевантність навчального контенту до наукової практики здобувача. Додатково, аспірантам пропонується працювати з відкритими наборами даних або використовувати власні дані з досліджень, що сприяє інтеграції навчального і наукового процесів.

До ефективних форм організації навчання входять майстер-класи з візуалізації результатів наукових досліджень, воркшопи з практичного використання спеціалізованих програм, семінари з презентаціями студентських розробок, а також розбір публікацій провідних учених з точки зору структури і якості графічного представлення даних. Доцільно також залучати аспірантів до участі у хакатонах з візуалізації наукової інформації або тренінгах з наукової комунікації, де важливу роль відіграє якісна візуалізація.

Ще однією особливістю є акцент на підготовці до міжнародної публікаційної діяльності. Навчаються способам адаптації візуалізацій до вимог видавництва: правильне оформлення кольорових схем, маркерів, масштабів, шрифтів, анотацій та заголовків, з урахуванням вимог до чорно-білого друку або перегляду на мобільних пристроях.

Підсумковим завданням в межах курсу зазвичай є створення професійного пакету візуалізацій до власного наукового дослідження: серія статичних і інтерактивних графіків, підготовка постера або презентації для конференції, оформлення додатків до дисертації. Також може бути передбачено рецензування проєкту іншого аспіранта або участі у демонстраційних сесіях.

Наведемо конкретні приклади особливостей викладання дисципліни «Візуалізація результатів наукових досліджень» для аспірантів спеціальності «Інженерія програмного забезпечення», зосереджені на практичних аспектах, які тісно пов'язані з темами їхніх дисертацій:

У межах підготовки аспірантів спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» візуалізація стає важливим інструментом наукового аналізу, який сприяє глибшому розумінню архітектури, процесів розробки, продуктивності систем і взаємодії з користувачами. Наприклад, аспірант, який досліджує ефективність мікросервісної архітектури, буде структурну діаграму системи на основі UML, C4 model або PlantUML, що включає сервіси, API-зв'язки, схеми обміну повідомленнями. Такі схеми інтегруються у наукові публікації або презентації результатів. Інший аспірант аналізує вплив рефакторингу на якість коду, використовуючи інструменти для візуалізації метрик, таких як цикломатична складність, code churn чи покриття тестами. Результати подаються у вигляді теплових карт, часових рядів або boxplot-графіків у Jupyter Notebook. Дослідження автоматизації передбачає побудову графа процесу деплойменту, що демонструє послідовність і залежності етапів тестування, збірки та моніторингу, з використанням Graphviz чи Mermaid. Таку візуалізацію додають до дисертації як ілюстрацію до релізного циклу.

У сфері продуктивності вебзастосунків аспірант збирає дані з JMeter або k6, візуалізує їх у Python чи Power BI у вигляді графіків навантаження, часу відповіді, кількості збоїв, щоб аргументовано порівняти серверні конфігурації. UX-аналіз включає побудову heatmap користувацьких взаємодій, діаграм переходів між екранами та графіків часу виконання завдань з використанням Hotjar, Figma Analytics чи log-файлів. Вивчення еволюції open-source проєктів реалізується через Gource, GitStats або PyDriller, що дозволяє побудувати візуальні анімації зростання коду, активності розробників і динаміки комітів. Інтеграція машинного навчання у ПЗ передбачає створення confusion matrix, графіків loss/accuracy, ROC-кривих, кластерних карт для демонстрації ефективності моделей. Для моніторингу систем у хмарному середовищі аспіранти створюють інтерактивні дашборди, що показують затримки, навантаження та помилки сервісів.

Структурний аналіз коду реалізується через графі залежностей між модулями за допомогою Graphi, Neo4j або D3.js, що дозволяє виявити вузли високої когезії чи технічний борг. Для порівняння ефективності мов програмування аспірант тестує алгоритми на Python, Go і Rust, будуючи порівняльні графіки часу виконання та споживання ресурсів. Крім того, аспірант може аналізувати залежності бібліотек у проєкті за допомогою інструментів типу Dependency-Check або npmgraph. Візуалізація активності розробників здійснюється через GitHub API, pandas, seaborn, що дозволяє відобразити коміт-активність, ролі в команді та внески окремих учасників. Під час оптимізації бази даних аспірант порівнює ER-діаграми до і після змін за допомогою DBeaver або pgModeler. Аналіз ефективності кешування базується на візуалізації hit/miss-коефіцієнтів, а вивчення балансування навантаження включає графіки запитів на вузли та часу відповіді. Для аналізу технічного боргу створюються графіки типу burn down chart та heatmap модулів із найбільшими помилками, а візуалізація семантичного аналізу коду включає wordcloud і heatmap стилістичних порушень.

Юзабіліті-аналіз візуалізується через overlay-схеми, карти кліків і порівняння часу виконання сценаріїв у Figma або UXCam. При дослідженні алгоритмів сортування аспірант створює анімації, графіки складності та гістограми часу виконання, а в опитуваннях користувачів – візуалізує рівень задоволеності за шкалою Лайкерта та розподіли оцінок у SPSS або R. Усі ці приклади доводять, що візуалізація є не лише допоміжним засобом, а невід’ємною складовою сучасного наукового дослідження в інженерії програмного забезпечення, що поєднує аналітичну точність із наочністю результатів, підвищує якість аргументації, полегшує сприйняття складної інформації та підсилює публікаційну активність молодих дослідників.

Аспірант, який опановує дисципліну «Візуалізація результатів наукових досліджень» за спеціальністю «Інженерія програмного забезпечення», здобуває комплекс фахових, дослідницьких, аналітичних і комунікативних компетентностей, які є необхідними для успішного виконання наукової роботи та ефективної академічної комунікації. Насамперед формуються загальнонаукові компетентності, зокрема здатність до критичного аналізу складної інформації, логічного структурування результатів досліджень та формулювання аргументованих висновків на основі візуально поданих даних. Аспірант навчається інтегрувати візуалізаційні методи на всіх етапах наукового дослідження: під час збору, аналізу, інтерпретації та презентації даних. Важливою є здатність створювати візуальні моделі процесів, архітектури програмного забезпечення, результатів експериментів, метрик продуктивності та структур коду, що дозволяє якісно і доступно представляти результати своєї роботи у формі, придатній для публікації в наукових виданнях.

Формуються також спеціальні фахові компетентності, пов’язані з володінням сучасними інструментами та технологіями візуалізації, такими як Python-бібліотеки (Matplotlib, Plotly, Seaborn), Power BI, Tableau, R, LaTeX, D3.js, а також UML-інструментами для побудови діаграм. Аспірант набуває навичок вибору оптимального способу подання даних залежно від їх типу та цільової аудиторії, дотримуючись принципів наукової доброчесності, точності, прозорості та доступності інформації. Дослідницькі компетентності охоплюють здатність інтерпретувати візуалізовані дані, здійснювати їхнє порівняння, виявляти закономірності, суперечності або нові наукові гіпотези, а також створювати наочні аналітичні звіти, постери, слайди до конференцій, рисунки до статей та графіки до розділів дисертацій.

Крім того, аспірант розвиває інформаційно-аналітичні компетентності, які включають роботу з великими наборами даних, автоматизовану побудову графіків, інтеграцію візуалізацій у середовища репродуктивної науки, створення дашбордів і візуальних інтерфейсів для відображення результатів у динамічній формі. Також важливими є комунікативні компетентності: аспірант вчиться чітко, логічно та переконливо презентувати результати своєї роботи перед науковою аудиторією, готувати графічний супровід до публічних виступів, пояснювати складні технічні аспекти досліджень за допомогою зрозумілих і точних візуальних засобів. Завдяки цьому формується здатність адаптувати складну технічну інформацію до різних цільових груп – науковців, рецензентів, студентів або потенційних інвесторів.

Здобуті компетентності мають міждисциплінарний характер і підвищують конкурентоспроможність аспіранта як дослідника на національному та міжнародному рівнях. Опанування дисципліни «Візуалізація результатів наукових досліджень» дозволяє аспірантам ефективно застосовувати візуалізацію як повноцінний інструмент наукової аргументації, публікаційної

У провідних університетах світу накопичено значний досвід викладання дисциплін, присвячених візуалізації наукових даних, зокрема для аспірантів спеціальності «Інженерія програмного забезпечення». Цей досвід демонструє важливість інтеграції візуалізації у всі етапи дослідницької роботи — від збору даних до підготовки публікацій та захисту дисертації. У Гарвардському університеті аспіранти проходять курс «Data Visualization for Research», де вони навчаються створювати науково коректні графіки та діаграми для публікацій, працюють з інструментами R, ggplot2, Tableau і d3.js, вивчають типові помилки у візуалізації наукових результатів і правила візуальної інтерпретації складних даних. У Массачусетському технологічному інституті курс «Visualizing Data» пропонується аспірантам галузі комп’ютерних наук. Він включає завдання на побудову інтерактивних візуалізацій у форматі вебсервісів з використанням бібліотек Python та JavaScript. Значна увага приділяється візуалізації даних із наукових експериментів та інтерфейсам для наукових панелей. В Оксфордському університеті курс «Scientific Visualization» викладається в межах програми підготовки докторів наук і охоплює питання тривимірної візуалізації, роботи з симуляціями, обробки складних масивів наукових даних, а також вимог до графіки в провідних наукових журналах Nature, IEEE та ACM. У Швейцарській вищій

технічній школі Цюриха аспіранти вивчають модулі з візуалізації в курсі «Data Science for Research», де акцент зроблено на побудові аналітичних дашбордів, роботі з бібліотеками Altair, Seaborn і Plotly, а також підготовці графіків до наукових звітів і статей. У Единбурзькому університеті у курсі «Information Visualization» аспіранти вивчають методи графічного подання архітектури ПЗ, графів залежностей, моделей класів, а також засоби інтерактивної візуалізації для дослідження кодових баз. В Україні подібні курси вже запроваджено, зокрема в НаУКМА, де аспірантам пропонується спецкурс «Data Visualization» із використанням Python, Power BI та практичним блоком, присвяченим візуалізації результатів у наукових статтях. У Варшавському технологічному університеті дисципліна «Visualization Techniques in Software Engineering» спрямована на візуалізацію метрик якості ПЗ, змін у кодовій базі, автоматичне створення графів змін, що особливо актуально для досліджень з еволюції програмного забезпечення. Аналогічно, в Університеті Тарту (Естонія) курс «Visual Analytics in Software Projects» охоплює побудову візуалізацій для командних репозиторіїв, візуальне представлення активності розробників, аналіз структури коду та візуалізацію архітектурних змін. Ці приклади свідчать, що викладання візуалізації наукових досліджень для аспірантів є усталеною практикою у світовій академічній спільноті. Такі курси сприяють формуванню у здобувачів третього рівня вищої освіти навичок академічної презентації, критичного мислення, міждисциплінарного підходу до даних і готовності працювати за міжнародними стандартами наукової комунікації. Для українських університетів цей досвід може стати основою для впровадження відповідних курсів у PhD-програми, що дозволить підвищити якість наукової підготовки, конкурентоспроможність публікацій аспірантів та їхню інтеграцію у глобальний академічний простір.

Національний університет «Києво-Могилянська академія» – спецкурс «Data Visualization» У межах PhD-програми з комп'ютерних наук аспірантам пропонують окремий модуль із візуалізації даних із практикою роботи у Python, Power BI, Matplotlib. Особливу увагу приділено інтеграції візуалізації у наукові публікації та дисертації. Дайте побільше інформації. Спецкурс «Data Visualization» у Національному університеті «Києво-Могилянська академія» є частиною освітньо-наукової програми для аспірантів за напрямом комп'ютерних наук. Цей курс розроблений як практично орієнтований модуль і входить до переліку варіативних навчальних дисциплін. Його мета – навчити аспірантів перетворювати результати досліджень у візуальні форми, що відповідають стандартам академічної та наукової комунікації.

Аспіранти виконують проектне завдання – створення візуалізаційного пакета до власної дисертаційної теми, а також вчать інтегрувати візуалізації у презентації, постери, виступи на конференціях. Один із елементів контролю – підготовка набору фігур до наукової статті або до розділу «Результати» дисертації, з обґрунтуванням вибору типу графіка і стилістичних рішень.

Серед навчальних сайтів, які можуть бути корисними аспірантам спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» для вивчення дисципліни «Візуалізація результатів наукових досліджень», вирізняються як загальні освітні платформи, так і спеціалізовані ресурси, присвячені обробці, аналізу та візуалізації даних. Одним із найвідоміших є сайт Coursera (www.coursera.org), де можна знайти курси від провідних університетів світу, зокрема «Data Visualization with Python» від IBM, «Information Visualization» від University of Illinois та «Fundamentals of Data Visualization» від University of California. Вони охоплюють як базові принципи побудови графіків, так і практичну роботу з бібліотеками Python та засобами інтерактивної візуалізації

Для тих, хто прагне зосередитися на програмуванні, дуже корисним є сайт DataCamp (www.datacamp.com), де доступні інтерактивні курси з візуалізації в R, Python, використання бібліотек matplotlib, seaborn, plotly, ggplot2 та створення дашбордів. Інша популярна платформа – Udemy (www.udemy.com), яка містить безліч практично орієнтованих курсів, серед яких «Python for Data Visualization», «Tableau 2024 A-Z», «D3.js – Data-Driven Documents», з прикладами побудови графіків до наукових проєктів. Окремої уваги заслуговує платформа Kaggle (www.kaggle.com), яка є не лише джерелом відкритих наборів даних, а й навчальним ресурсом із великою колекцією «notebook»-ів, де аспіранти можуть бачити приклади реальних візуалізацій, побудованих дослідниками у сферах машинного навчання, медицини, економіки.

Також існують спеціалізовані сайти, присвячені саме візуалізації. Наприклад, сайт FlowingData (www.flowingdata.com) надає доступ до великої кількості прикладів графіків та інструкцій з побудови візуалізацій у контексті наукової журналістики та академічних звітів.

Сайт DataVizProject (www.datavizproject.com) є онлайн-енциклопедією типів візуалізацій, де можна обрати потрібну форму подання (картограма, heatmap, scatter plot тощо) залежно від структури даних. Ще один

важливий ресурс – Towards Data Science (towardsdatascience.com) – це блогова платформа з високоякісними матеріалами щодо побудови візуалізацій у Python, а також рекомендаціями щодо публікаційної діяльності.

Серед україномовних ресурсів особливо варто відзначити освітню платформу Prometheus (www.prometheus.org.ua), де періодично публікуються курси з data science, які включають модулі з візуалізації. Отже, аспірант має широкий спектр онлайн-ресурсів для самостійного опанування сучасних інструментів візуалізації. Найбільш ефективним є поєднання теоретичних платформ (Coursera, edX) з практико-орієнтованими (DataCamp, Kaggle, Udemy) та тематичними довідниками (DataVizProject, FlowingData), що дозволяє інтегрувати візуалізацію безпосередньо у наукову діяльність і дисертаційне дослідження.

Розглянемо ряд перспективних напрямків. Насамперед доцільно посилити інтеграцію візуалізації з наукою про дані та машинним навчанням. Сучасні дослідження дедалі частіше базуються на великих наборах даних, а отже, аспіранти повинні вміти не лише застосовувати алгоритми, а й візуалізувати їхні результати – класифікацію, кластеризацію, регресію, а також структури глибоких нейронних мереж. Важливим напрямом є візуалізація програмного коду та архітектури програмного забезпечення. Використання графів залежностей, діаграм викликів функцій, моделей класів або компонентів дозволяє наочно аналізувати внутрішню структуру проєктів і виявляти вузькі місця у складних системах. Ще одним актуальним напрямом є застосування інтерактивної візуалізації. Статичні графіки вже не задовольняють потреби сучасного дослідника, тому необхідно включати роботу з бібліотеками Plotly, Dash, Streamlit. Інтерактивність дозволяє краще представити багатовимірні дані, додати фільтри, анімації, коментарі й тим самим підвищити якість наукової комунікації.

Окремо слід розвивати візуальне мислення аспірантів. Це передбачає введення базових понять з інформаційного дизайну: композиція, колір, контраст, типографіка, когнітивна ергономіка. Вміння поєднати аналітичну точність з візуальною естетикою є особливо важливим у створенні ефективних наукових презентацій, постерів, інфографіки. До перспективних напрямів належить також візуалізація у відкритій науці. Аспірантів потрібно залучати до створення динамічних репозиторіїв з інтегрованими візуалізаціями.

Не менш важливо враховувати міждисциплінарність. Сучасні дослідження часто знаходяться на межі інформаційних технологій, гуманітаристики, економіки, медицини, тому аспіранти повинні вміти адаптувати візуалізації до різних типів аудиторії. Це означає створення зрозумілих візуальних форм, зокрема науково-популярної інфографіки, карт знань, тематичних хронологій, візуальних метафор тощо. Важливим є також напрям використання візуалізацій у цифрових гуманітарних науках, де обробка текстових корпусів, мереж наукових співпраць або соціальних зв'язків потребує якісної графічної репрезентації.

Отже, розвиток дисципліни «Візуалізація наукових досліджень» має ґрунтуватися на поєднанні технічних інструментів, дизайнерських принципів, наукових стандартів і вимог сучасної академічної культури. Її оновлення повинно враховувати не лише зміст, а й методику викладання, із впровадженням проєктного навчання, портфолію, міждисциплінарних кейсів та цифрових платформ. Такий підхід дозволить аспірантам повноцінно використовувати візуалізацію як інструмент дослідження, публікації, презентації і професійного зростання.

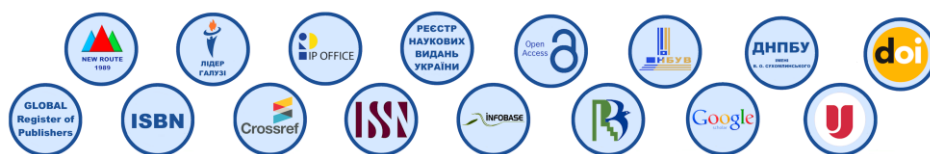
Отже, викладання дисципліни «Візуалізація результатів наукових досліджень» для аспірантів має ґрунтуватися на дослідницькому підході, орієнтації на практичну значущість для дисертаційної діяльності, опануванні сучасних інструментів візуалізації у поєднанні з глибоким розумінням принципів наукової комунікації. Такий підхід дозволяє сформувати у здобувачів третього рівня вищої освіти навички високого рівня академічної візуалізації, необхідні для публікацій у рецензованих виданнях та ефективного представлення результатів наукових досліджень.

Джерела.

1. Глинський Я. М., Гриценко В. П., Шевчук Ю. В. Візуалізація даних та інформації: теорія, методи, засоби. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 276 с.
2. The Functional Art: An Introduction to Information Graphics and Visualization. – Berkeley: New Riders, 2013. – 384 с.
3. Ware C. Information Visualization: Perception for Design. – 4th ed. – Burlington: Morgan Kaufmann, 2020. – 560 с.
4. Nealy K. Data Visualization: A Practical Introduction. – Princeton: Princeton University Press, 2019. – 292 с.
5. Романюк О. Н., Романюк О. В., Чехмиструк Р. Ю. Комп'ютерна графіка: навч. посіб. – Вінниця: ВНТУ, 2022. – 141 с.
6. Романюк О. Н., Сторожук Ю. В., Коваленко О. О. Візуалізація аналітичних результатів оцінювання продуктивності програмних продуктів / О. Н. Романюк, Ю. В. Сторожук, О. О. Коваленко // Інформаційні технології і автоматизація – 2024: матеріали XVII Міжнародної конф. – Одеса, 31 жовт. – 1 лист. 2024. – С. 502-505.
7. Романюк О. Н., Пилипенко Д. Ю., Коваленко О. О. Особливості візуалізації результатів тестування програмного забезпечення / О. Н. Романюк, Д. Ю. Пилипенко, О. О. Коваленко // Інформаційні технології і автоматизація – 2024: матеріали XVII Міжнародної конф. – Одеса, 31 жовт. – 1 лист. 2024. – С. 740-742.

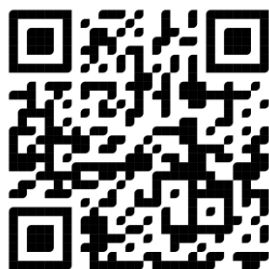
Наукове видання
КРЕАТИВНИЙ ПРОСТІР™
Науковий журнал
№ 29
ISSN 2710-1177 (online). DOI: 10.61718/crp
Видання змішаними мовами
Відповідальний секретар – Кучина Т. І.
Формат 60x90 1/8, А4. Гарнітура «Times New Roman»
Авторські аркуші – 3,5
Creative Commons Attribution License

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції:
ДК № 8013 від 22.11.2023.
Зареєстровано у Global Register of Publishers.
Ідентифікатор видавця 7886.
Видавець СГ НТМ «Новий курс» (наукова установа)
Пр. Перемоги, 77, оф. 179, м. Харків, 61174, Україна.
Тел.: +380500301905, +380962250903. Telegram, Viber:
+380970440309 Сайт: www.newroute.org.ua

Запрошуємо

Національна академія наук і мистецтв України www.newroute.org.ua/nanmu

Наші пропозиції

Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv
Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp
Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn
Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att
Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk
Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv
Видавництво www.newroute.org.ua/pub
Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art
Наукові конкурси www.newroute.org.ua/sci

Приєднуйтеся

Підписка <http://surl.li/vvfqkp>
Фейсбук-сторінка www.facebook.com/newroute1989
Телеграм <https://t.me/newroute1989>
Інстаграм www.instagram.com/newroute1989
Вайбер <http://surl.li/nbtqz>
X <https://x.com/newroute1989>
Фейсбук-група www.facebook.com/groups/secnr

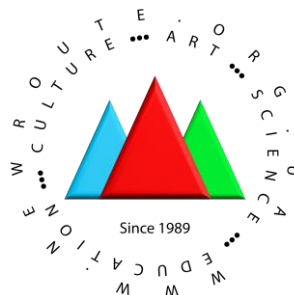
Будемо раді подальшій співпраці!

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA

НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНА
НАУКОВО-ТВОРЧА МАЙСТЕРНЯ «НОВИЙ КУРС»

КРЕАТИВНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

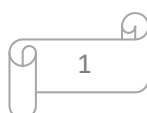
ПРОГРАМА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(9-11 липня 2025 року)

Харків, 2025

Національна академія наук і мистецтв України www.newroute.org.ua/nanmu • Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv • Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp • Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn • Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att • Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk • Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv • Видавництво www.newroute.org.ua/pub • Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art • Наукові конкурси www.newroute.org.ua/sci Репозитарій www.newroute.org.ua/rep

УДК 001
К79

Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства: програма науково-практичної конференції (9-11 липня 2025 р.) / НАНМ України, СГ НТМ «Новий курс». – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 5 с.

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License

© НАНМ України, 2025
© СГ НТМ «Новий курс», 2025

ОРГАНІЗАТОР

Національна академія наук і мистецтв України, Україна www.newroute.org.ua/nanmu
Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс», Україна www.newroute.org.ua

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Кучин Сергій Павлович, головний редактор, доктор економічних наук, професор, академік Національної академії наук вищої освіти України
Акіншина Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент
Березовська-Чміль Олена Борисівна, кандидат політичних наук, доцент
Внукова Ольга Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент
Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент
Гришко Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент
Доброєр Наталія Вікторівна, кандидат культурології, доцент
Дубовик Наталія Анатоліївна, кандидат політичних наук, доцент
Єрошенко Олена Віталіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент
Калініна Ольга Сергіївна, кандидат культурології
Карпинський Борис Андрійович, доктор економічних наук, професор
Кислюк Любов Вікторівна, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент
Кожедуб Олена Василівна, кандидат соціологічних наук, доцент
Коробчук Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент
Кучин Павло Захарович, заслужений артист України
Кучина Тетяна Ігорівна, відповідальний секретар, магістр з маркетингу
Мкртчян Оксана Альбертівна, доктор педагогічних наук, професор
Пашкова Надія Ігорівна, кандидат філологічних наук, доцент
Підлісна Ольга Вікторівна, кандидат мистецтвознавства, доцент
П'ятакова Галина Павлівна, доктор педагогічних наук, професор
Рассомахіна Ольга Андріївна, кандидат юридичних наук, доцент
Сафонова Наталія Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент
Стефанишин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент
Сторож Олена Василівна, кандидат психологічних наук, доцент
Тарасюк Лариса Сергіївна, доктор філософських наук, професор
Федоренко Микола Олександрович, кандидат філософських наук, доцент
Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент
Хожило Ірина Іванівна, доктор наук з державного управління, кандидат медичних наук
Ціватий Вячеслав Григорович, кандидат історичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України
Шевчук Інна Володимирівна, доктор наук з державного управління, професор
Шептуха Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент
Штулер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор

ПРО КОНФЕРЕНЦІЮ

За результатами проведення конференції та оприлюднення рукописів, учасники отримують електронний сертифікат (30 годин – 1 ECTS credits). Сертифікати оприлюднюються за адресою www.newroute.org.ua (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800). За результатами проведення конференції оприлюднюється науковий журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp. Розміщення публікації автора у науковому журналі є підтвердженням участі автора у конференції. Публікація у науковому журналі є науковою працею, яка опублікована у вітчизняному електронному науковому періодичному виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора. У науковому журналі розміщуються наукові публікації за повним переліком галузей знань. Автори несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу. Редакція може не поділяти точку зору авторів.

ТЕМАТИКА КОНФЕРЕНЦІЇ

Освіта, фізична культура і спорт.
 Культура, мистецтво та гуманітарні науки.
 Соціальні науки, журналістика та інформація.
 Бізнес, адміністрування та право.
 Природничі науки, математика та статистика.
 Інформаційні технології, інженерія, виробництво та будівництво.
 Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина.
 Охорона здоров'я та соціальне забезпечення.
 Готельно-ресторанна справа, транспорт, туризм та рекреація.
 Безпека, правоохоронна діяльність та оборона.

СЕКЦІЇ ТА УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Освіта, фізична культура та спорт, культура та мистецтво, гуманітарні та соціальні науки

Галашевська Вікторія Михайлівна

ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ INVIDEO ДЛЯ СТВОРЕННЯ ВІДЕОКОНТЕНТУ В
 ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Васильєв Євгеній Вікторович (архімандрит Діонісій)

ДУХОВНІСТЬ У ДОБУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: БОГОСЛОВСЬКИЙ ПОГЛЯД

Маляр Едуард Імреївич, Маляр Неля Степанівна, Циквас Роман Станіславович

СКЛАДНИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА

Рудь Олег Миколайович

ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, РИЗИКИ,
 СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ

Галян Олена Іванівна

СУБ'ЄКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ
 МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Хорошко Олександр Вікторович

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕРКВИ ІСУСА ХРИСТА СВЯТИХ ОСТАННІХ ДНІВ:

МІЖНАРОДНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Yaroslava Fedoriv, Mariya Fedoriv, Iryna Semiankiv, Iryna Pirozhenko

DISTINCTION BETWEEN A PARAGRAPH AND AN ESSAY: A STRATEGY FOR TEACHING
 1st-YEAR EFL STUDENTS FOR INTERNATIONAL ENGLISH CERTIFICATION EXAMS

Бізнес, адміністрування та право, безпека, готельно-ресторанна справа, туризм та рекреація

Катихін Євгеній Олегович

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА БІЗНЕСУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН

Марцинюк Євгеній Олександрович

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ БУДІВЕЛЬНОГО РУЙНУВАННЯ В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ: ОРГАНІЗАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ І ТЕХНІЧНА ІНФРАСТРУКТУРА

Шаповалов Олександр Вікторович

ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ ВИРОБНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ

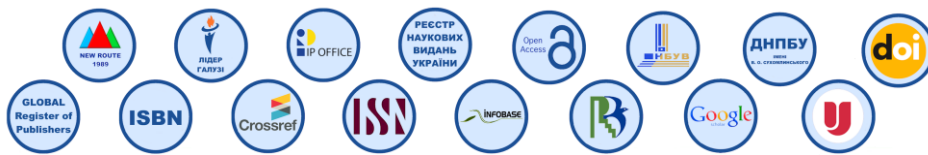
Інженерія, виробництво, транспорт, будівництво, природничі науки, математика та статистика

Романюк Олександр Никифорович

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ВІЗУАЛІЗАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

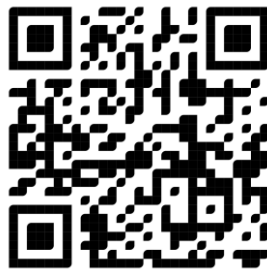
КРЕАТИВНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА
МОДЕРНІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА
Програма науково-практичної конференції
(9-11 липня 2025 року)
Видання українською та англійською мовами
Відповідальний секретар – Кучина Т. І.
Формат 60x90 1/8, А4. Гарнітура «Times New Roman»
Авторські аркуші – 0,2
Creative Commons Attribution License

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції:
ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у Global
Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886.
Видавець СГ НТМ «Новий курс» (наукова установа)
Пр. Перемоги, 77, оф. 179, м. Харків, 61174, Україна.
Тел.: +380500301905, +380962250903. Telegram, Viber:
+380970440309 Сайт: www.newroute.org.ua

Запрошуємо

Національна академія наук і мистецтв України www.newroute.org.ua/nanmu

Наші пропозиції

Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv
Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp
Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn
Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att
Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk
Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv
Видавництво www.newroute.org.ua/pub
Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art
Наукові конкурси www.newroute.org.ua/sci

Приєднуйтесь

Підписка <http://surl.li/vvfqkp>
Фейсбук-сторінка www.facebook.com/newroute1989
Телеграм <https://t.me/newroute1989>
Інстаграм www.instagram.com/newroute1989
Вайбер <http://surl.li/nbtqz>
X <https://x.com/newroute1989>
Фейсбук-група www.facebook.com/groups/secnr

Будемо раді подальшій співпраці!

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/001

Iryna Pirozhenko

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

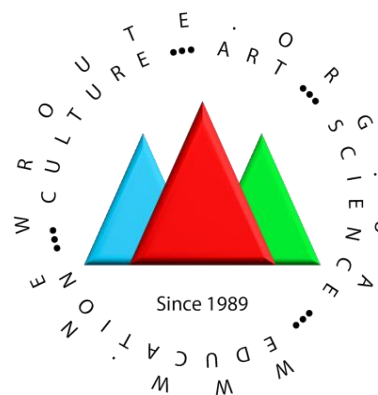
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/002

Iryna Semiankiv

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

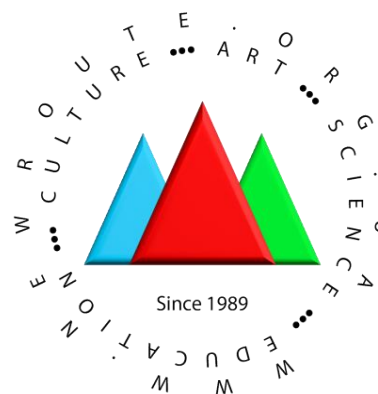
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/003

Mariya Fedoriv

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

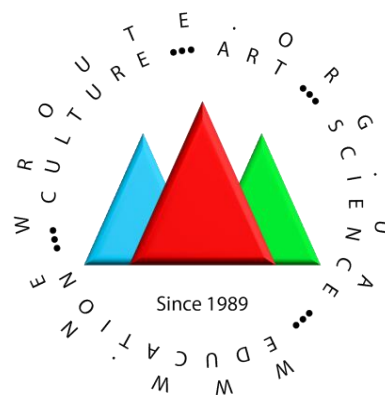
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/004

Yaroslava Fedoriv

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

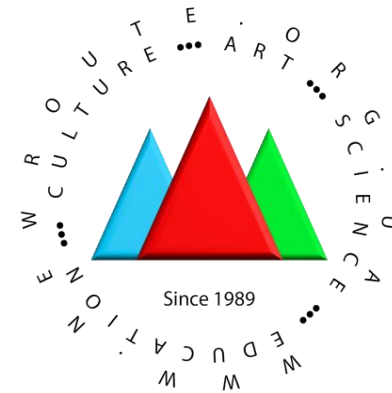
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/005

Васильєв Євгеній Вікторович (архімандрит Діонісій)

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

Досягнуті результати підвищення кваліфікації: розвиток загальних та спеціальних компетентностей з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

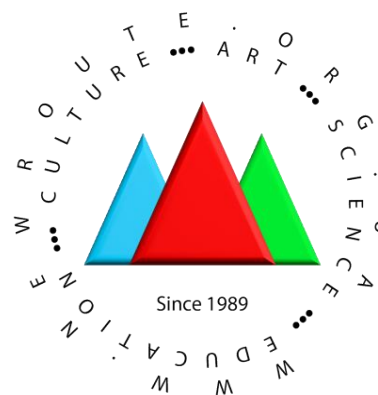
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/006

Галашевська Вікторія Михайлівна

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

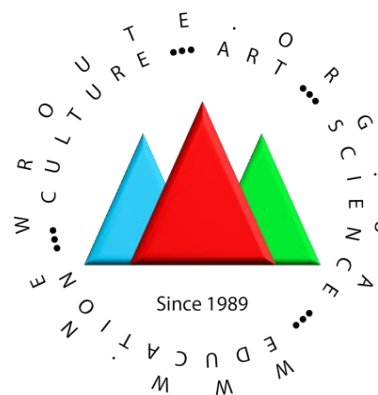
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/007

Галян Олена Іванівна

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

Досягнуті результати підвищення кваліфікації: розвиток загальних та спеціальних компетентностей з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

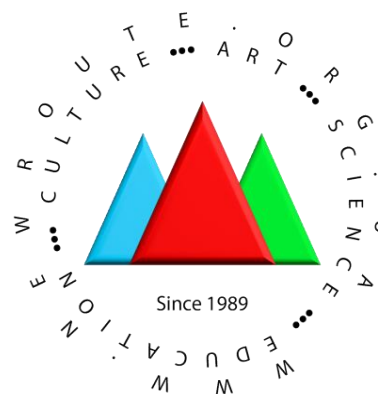
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/008

Катихін Євгеній Олегович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

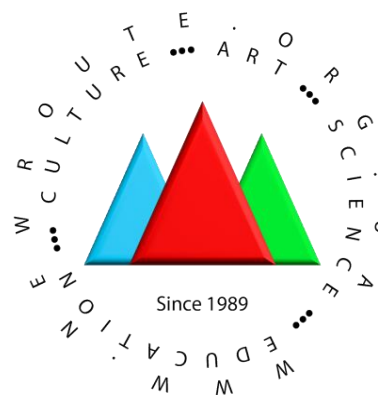
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/009

Маляр Едуард Імреївич

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

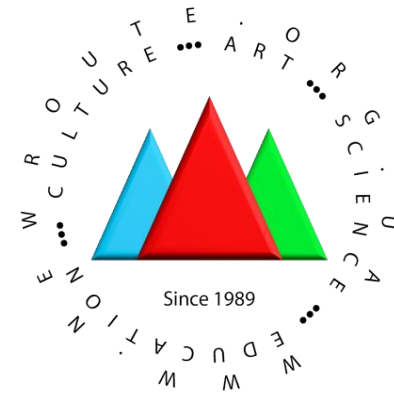
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/010

Маляр Неля Степанівна

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

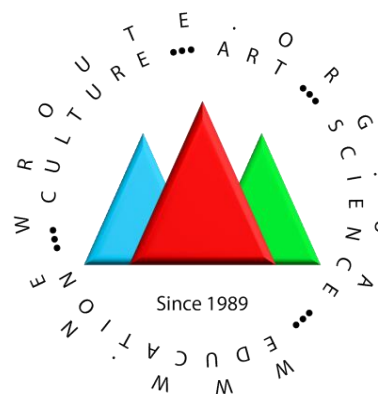
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/011

Марцинюк Євгеній Олександрович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

Досягнуті результати підвищення кваліфікації: розвиток загальних та спеціальних компетентностей з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

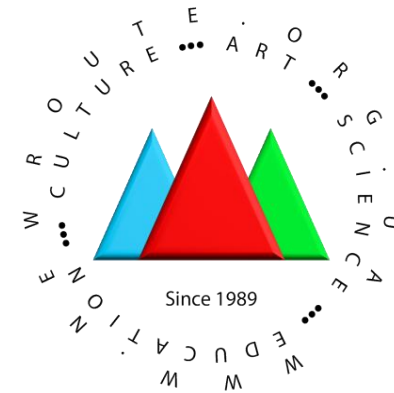
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/012

Романюк Олександр Никифорович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

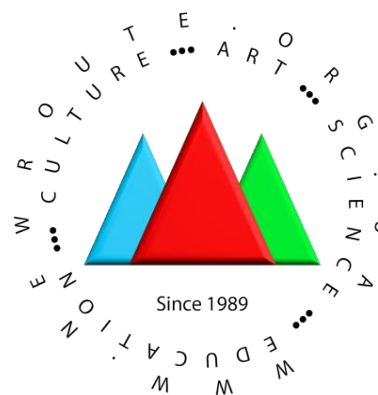
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/013

Рудь Олег Миколайович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

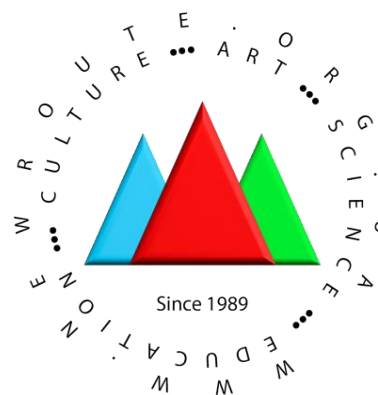
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/014

Хорошко Олександр Вікторович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

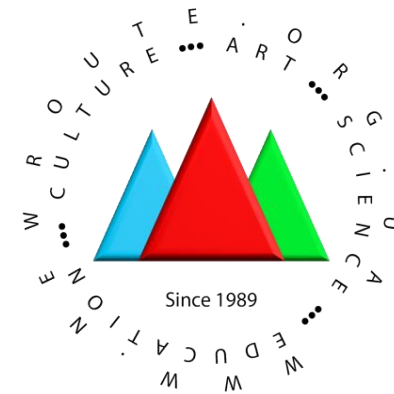
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/015

Циквас Роман Станіславович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

Досягнуті результати підвищення кваліфікації: розвиток загальних та спеціальних компетентностей з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

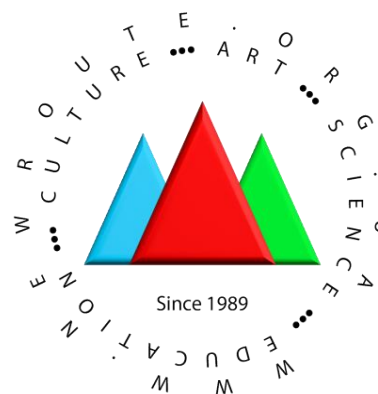
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

К/2025/29/016

Шаповалов Олександр Вікторович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства», 9-11 липня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Науковий журнал «Креативний простір» № 29, ISSN 2710-1177, DOI: 10.61718/crp
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

11.07.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

